

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... 10.—

Negyedévre ... 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Róck Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, július hó 20. —

Krónika.

A pozsonyi színház.

— júl. 18.

Relle Iván ur bizonyára sohasem remélte, hogy ő valaha olyan nagy ur lesz, kitől vezércikkben és nyílt levelekben féltik a hazát. Relle Iván ur olyan embernek született, amely fajtáról a sors könyvének már kész ürlapjai vannak, mikben csak az évszámot kell kitölteni: született ezernyolczszázhatvankettőben, meghalt — amit isten mentül későbbre tegyen — tüdővízenyőben. Derék, jó, tisztességes és egyszerű férfinak szánták őt az istennek, mikor valami hunczut manónak úgy tetszett, hogy, mint a szép Rosabelverde tündér-kisasszony a csunya kis Zakariás fejét, megsimogassa a kis Iván se nem szőke, se nem barna eszetekját, s a bohémság egy titkos hajfürtjét csempészsze a homloká tövébe, a szögszálak közzé. Ettől fogva a két ellenséges hatalom közt mulatságos párviadal támadt, s szegény Iván kábultan löködött ideoda zezugos pályautján. Ő, ki arra rendeltetett, hogy Szabolcs vármegyében telekkönyvi iktató legyen, egyszerre csak azon kapta magát, hogy a legrendszertelenebb kenyeret eszi: az ujságíróit. Jó végzete megkönyörült rajta, s a hibát azzal tette jóvá, hogy Iván a félhivatalos ujsághoz került, ami még a telekkönyvi iktatásnál is egyenletesebb foglalkozás. Ám a rossz manó megint tett róla, hogy, mint a német mondja, ebbe a levesbe is beleköpjön, s egy forró nyárvégi estén az Iván asztalára egy német ujságkivágást csempészett, melyben az volt kiszinezve: egy Kirchner nevű bécsi urat valami orvtámadás ellen mint védte meg a klakkczilindere rugója (*die Feder des Claquehutes*), mely az ütést felfogta. Iván ur, kinek természete akkór még a német szót nem vette be, a *Feder des Claquehutes* *Claquehutes Frigyesnek* fordította, s hirtelen genialitással az eredetnél is színesebben írta meg, az odarohanó *Claquehutes Frigyes* mint fogta fel a barátjának, Kirchnernek, szánt csapásokat! Ezóta a Relle Iván ur élete a nyilvánosság előtt folyik le — de vissza-kellett tekinteni az ő homályos kezdeteire, ha igazsággal akarunk ítéletet tenni az ő dolgában. Igazágtalanság, tudniillik: azért, mert Relle Iván ur minduntalan fölkelti a közfigyelmet, úgy ítélni meg az ő cselekedeteit, mint azokét szokás, kik egyéni jelentőségükönél fogva izgatják a nyilvánosságot. Relle Iván ur még mindig az, aminek szüle-

tett: derék, jó, tisztességes és jelentéktelen ember — s ha az ő helye, a pozsonyi színidirektorság, csakugyan olyan hely, ahonnan el lehet adni a hazát, akkor a hiba nem az ő hibája, akinek a haza nem hoz többet, mint jó, ha havi kétszáz forintot *netto*, hanem a magyarságé, mely hagyta, hogy e helyre olyan ember kerülhessen, kinek akár az egész hazát kiszedhetik a feje alól.

Relle Iván urat vagy ismerték, vagy nem ismerték. Ha nem ismerték: ismeretlen emberre miért bíztak olyan tisztet, melyet fontosnak ítélnék? Ha ismerték — teringgettét, olyan férfinak ismerték Relle Iván urat, aki ravasz, mint a kigyó, kemény, mint az oroszán, s egy-magában az a Leonidás, ki megtöri a pozsonyi *kraxelhuberek* xerxesi hatalmát? Hol a kapu, amit ez a Botond valaha bevett? Hol a hajó, amit ez a Buvár Kund valaha kifurt? Hol a várfal, ahonnan ez a Dugovics Titusz magával rántotta a mélységbe az ellenséget? Az a Pozsony! Azok a *kraxelhuberek*! Jó volna egyszer egyebet is hallani erről a dologról, mint borjuszájás czimbalomszólókat. Azok a *kraxelhuberek* lehetnek ilyenek vagy amolyanok, de eltagadhatatlanul erős, jó módu, komoly, takarékos, a maguk észéhez képest művelt polgáremberek. Sőt azt kell állítani, hogy a pozsonyi értelmiségnek magva éppen ez a tüntetően német *kraxelhubersége*. Ez csak oly valóság, mint hogy Brassóban a szászok a polgárság java és sava, Fiumében az olaszok, és, természetesen, Zágrábban a horvátok. Én istenem, ha én magyar állam és magyar nemzet volnék: mégis csak elgondolkoznám azon, jól van-e, hogy valahol és valamikor a hazaárulás összezsap a nemzeti eszmével, a legkomolyabb, a legszámbevénnyel valóbb s mindenestre az ügy szempontjából döntő vagyónos és a maguk lábán álló polgári elemek a — ha annak nevezik — hazaárulás táborában állanak, a nemzeti eszmét pedig nem védik mások, mint a szegény hivatalnokok, a kiskorú diákok s az utczai tüntetők?! Ott vannak, ahogy gróf Apponyi Albert oly szabatosan mondta, a *periferiák*; ott vannak a művelt, a gazdag, a mindenütt másutt a nemzet magvát tevő polgárok, akiknek nem kell ez a mi nemzetünk, idegen a mi nyelvünk, utolsó dolog a mi érdekünk, nevetségesek a mi hagyományaink, s lelkük vonzódásával, szívük vágyaival, vagyoniuk s polgári erényük erejével idegen istenek felé fordulnak. Ezeket kéne megnyerni, és, ha nem megy másképp, rákényszeríteni arra, hogy magyarok legyenek. S ezekhez küldik Relle Iván urat, megtanítani őket, hogy itt élniök s halniok kell! Mi válik ebből? Az, hogy Relle Iván ur élni akar s a magyarság ügye belehal.

Soha nagy gondolatot oly gyatrán nem kezeltek, mint a magyarság ügyét. Soha nagy gondolat ellen oly nagy bünt nem követtek el, mint mikor a magyarság ügyét beleprésették hol a doktrinair liberálizmus, hol az olcsó chauvinizmus üres tartályába. Doktrinair az a liberálizmus, mely, amiért gondolkodás nélkül szent előtte a nemzet s a nemzetiség fogalma, érzelmős engedékenységre ringatja bele magát a magyarországi nemzetiségek iránt. S olcsó és kártékony az a chauvinizmus, mely a püszta fenhéjázás durva erőszakával akar a magyarral szemben semmivé tenni minden egyéb faji törekvést. A nemzet fogalma semmivel sem szentebb, mint bármely más fogalom, s ha százszor megköveznek is érte, magam is azt vallom, hogy lesz idő, mikor nem ez a gondolat lesz az államalakító — sőt már van is ilyen idő — s addig is minden egyes fajra és népre nézve opportunus dolga az ő külön nyelvének s nemzetiségének megőrzése s megvédése. Ez az én jogom arra, hogy nevetségesnek s lehetetlennek tartsam Magyarországon ugyanazt a nemzet-egyenlőségi politikát, mely Svájcban jó és Belgiumban lehetséges. Magyarországon két adott dolog van. Az egyik, hogy itt a Duna mentén, Németország és Oroszország között szükség van valami önálló állami alakulatra. A másik, hogy a magyar faj egyéniségeire nem volna hasznos, nyereséges és opportunus egy más nemzeti egyéniségben való fölolvadásuk. A magyarnak mint magyarnak kell megélnie, ezt pedig csak saját országában érheti el, Magyarországon és magyar Magyarországon. Magyaron — mert holmi liberális egyenlőségi engedményekkel nem azt érne el, amit például Svájc, hogy határain belül két vagy három nemzet békességben megélne egymás mellett, hanem azt, hogy szabadjukra bocsátott nemzetiségeiben népességi és területi gyarapodást nevelne a körülöttünk levő császárságok és királyságok számára, s maga is: eloláhosodva, elszázosodva, elnémetesedve, elhorvátosodva s eltótosodva fölészívódnék ama szomszédos nemzetekben és államokban. Ez eshetőség ellen szükséges a magyarnak a magyar nemzeti politika — s minthogy ma még ezt a politikát meg lehet csinálni: ezért kell nekünk engesztelhetetlen magyar politikát csinálnunk, minden eszközünkkel, minden erőnkkel — de nem orditozással, nem pökhendiséggel, hanem: *legjobb erőnkkel és legjobb eszközeinkkel.*

S ekkor ismét: vagy tartozik ez eszközök közzé a vidéki színészet, vagy nem. Ha nem: ne kínozzák azt a szegény Relle Ivánt s ne sajnálják tőle az ő panaszos kényerét. De ha igen, aminthogy igen: akkor beföllegzett annak a nemzeti eszmének, amelyik Relle Iván urra van bízva! Akkor nagyon különös képet mutatunk a mi tudatos és kitartó nemzeti politikánkról, ha olyan főfontosságú eszköze, mint a vidéki színészet — mondjuk ki kereken: nem tud tulemelkedni a karrikaturán. Ha csakugyan oly fontos dolog a vidéki színészet, az ember azt várná, hogy valamivel nyomósabb neveket találjon a latjában, mint a különben nagyon derék gróf Festetics Andoré, s a különben nagyon elmés Pázmándy Dénesé! Ha csakugyan oly nagy dolog a pozsonyi színészet, valakinek mégis fontolóra kéne vennie: lehet-e, szabad-e, hogy míg a pozsonyi német szintársulat, mint jó helyről hallom, vetekszik a

legjobb németekkel és osztrákokkal, a pozsonyi magyar szintársulat szomorú és éhező csapat, s míg amannak közönsége a város színe-java, emennek alig van kinek komédiáznia! Ha én magyar nemzet, magyar közvélemény, magyar társadalom és magyar kormány volnék, nem Relle Iván urra tartanék bolhavadászatot, hanem odamennék a kasszámhoz, kivennék belőle egy csomó pénzt: nesze fiam, Ditrói, szerződtesd Jászai Marit, Márkus Emmát, Kassai Vidort, java színészeket, énekeseket és muzsikusokat, és csináld meg Pozsonyban a *legjobb magyar színházat!* Ha a németnek jó darabjai vannak, legyenek neked még jobbak, s ha a német nem ül a színházadba, majd küldök én bele közönséget. Ahány páholyod: annyi magyar uri család fogja bérbe venni, ahány első padod, annyi magyar kaszinó. Pozsony sincs a világ végén s a közel városok minden uri népe erkölcsi kötelességének fogja ismerni, hogy hetenkint egyszer-kétszer beránduljon a pozsonyi színházba. A pozsonyi főherczeg urat, ha szépen kéri, bizonynyal be lehet egyszer-másszor csalogatni, s ha valami szép és nagy dolog történik: diszelőadás, ünnepi este: a kormány, sőt talán a koronás király sem röstelli a fáradságot, hogy elnézzen oda, ahol nemcsak jó és dicső dolgot cselekszik ezzel, hanem nagy művészi gyönyörűséget is találhat. Uriság, műveltség, divat és előkelőség dolgává kell tenni a magyar színházat s általában a magyarságot; nem a nyers, hanem a műveltség fortélyával hatalmas erőt kell nekiszegezni a nemzetiségeknek; olyan világot kell teremteni, melyben nevetség, tudatlanság, elmaradtság és alacsonyrendűség: nem lenni magyarnak s nem érezni magyarul — ekkor tessék aztán eladni a hazát, egy köből buzáért, egy fejelés csizmaért és szabad disznótartásért!

Kádár.

-
- Uram! Uram!
 - Asszonyom?
 - Ön, ugy-e bár, M. ur?
 - Valóban, asszonyom.
 - A férjem egyszer bemutatta Önt nekem. Deauvilleban, emlékszik? És ön most elhalad mellettem és nem vesz észre?
 - Ezer bocsánat, marquise. Nem láttam meg, de nem is mertem volna remélni, hogy még két év múltán is kegyes lesz megismerni.
 - Én megöregedtem; bizonyára ezért udvariatlanabbak most irántam a férfiak.
 - Esküszöm, asszonyom...
 - A férjem, úgy látszik, rosszul választja meg a barátait...
 - Annál jobban a *barátnőit*...

*

L. még hisz a padlásszobában lakó várrólányok erényében. Egyszer felsőhajtott:

- A valódi szerelem manapság a negyedik emeletre menekül...
- Hogy kiugorhasson az ablakon! — folytatta Arsène Houssaye.

*

— Hallottad, hogy T. asszony ismét egy egészséges gyermeknek adott életet?

— Ez nem is asszony többé. Valóságos gyerekbál.

A Múzsához.

Én édes Múzsám, egyetlen örömöm,
Hűséges szerelmed — forrón köszönöm!
Te vagy a jószág, te vagy a szeretet,
Te áptál, te gondoztál engemet.
Mikor megtört a kín és a fájdalom
Te ott virrasztottál betegágyamon,
Ha a szomjuság mondhatlan égetett
Odanyújtád a hűsítő serleget.
Téli estéken, álmatlan éjeken
Hányszor gyújtottál világot énnekem,
És a kandalló kihamvadó tüzeit
Lehelletted hányszor élesztgetéd...
Egy-egy éjszakám néha oly hosszú volt,
Kísértetiesen meredt rám a hold,
De te elűztél a sápadt árnyakat
És megvárta mig a hajnal rám hasadt...

* * *

... Szomorú most is — de szép is életem,
Bár egy fájó sors bilincset viselem,
A békó néha eleven husba ér,
Hogy nyomában kiserkedni kezd a vér.
Ám ha égő sebem legjobban sajog
Te eljössz hozzám és szemem fölragyog,
Lánczaimat feloldozod csendesen
S beköltözöd lágyan égető sebem,
Könnyedén karomba fűzve karodat
Azt mondd: — jer most szabad vagy, ó, szabad!
S én megyek... ahová vezetsz engemet,
Amerre másnak mennie nem lehet
Mámoros szívvel — és mégis szabadon
Bolyongunk messze magányos utakon,
Ahol csodaszép virágok nyílnak
És csengő ütemre lejt a kis patak
Letelepszünk a harmatos part fölött
És te halkán koszorúmat költözöd,
S míg a rezgő lombok árnyán álmodom
Érzem mindjobban kigyullad homlokom:
Csókd tüze az ó Múza — kedvesem
Láng, aminőt nem gyújthat a szerelem,
Csókjaitokról lemondtam asszonyok,
De erről a csókról le nem mondhatok,
S lemondtam rólad szerelem mámore
E szerelmemről nem mondok le soha,
S ami reménység sugárzik még reám
Az a költészetből mosolyog csupán,
Amiért még édes élnem — élni jó
Az te vagy, te örökszép illúzió!
... Én édes Múzsám — ó drága örömem,
Te sohasem voltál hozzám hűtelen,
Nem voltál kaczer, nem voltál csappdár,
— Ennyi hűségért egy élet nem nagy ár —
Fogadd el tőlem — örömet od'adom
Völegényed leszek s te a menyasszonyom.
Tartjuk már a nászt is — szívem úgy örül,
Mert ily fényes nászkeséret vesz körül,
... De az örömem oly hamar búra válik,
Mert félek mégis, ha a nyár tovaszáll
Ha elhervad a lomb s lehull a levél
S a fecske, gólya oly messze utra kél,
Hogy onnan már visszavárni nem lehet,
... Akkor te is — te is elhagysz engemet...

Veszelei Károly.

Egy gazdátlan csónak története.

Irta: MOLNÁR FERENCZ.

(Folytatás.)

3

Hajnalodott.

Szürkés, derengő fény áradt be az ablakon és a friss szellő reggeli illatokat hozott. A Dunán közel egymáshoz két hosszú fekete bárka uszott le Pest felé. Mind a kettő tele volt zöldes kofával, de a hajnali derengés mindnyáját egyforma színűnek mutatta. Izmos legények eveztek s a bárka farában egy-egy szikár alak állott; a hatalmas kormánylapát hosszú rudjához támaszkodva. Kis-Orosziból, meg Leányfaluból jöttek, bizony már félkettőkor el kellett indulniok hazulról. Hogy közelebb értek a szigethez, halk ének hallatszott az egyik barkedől. Nem lehetett kivenni, hogy mit énekeltek, mert nagyon rendetlenül ment, elhúzták a magas hangokat, mint a proczesszióknál, amikor a Mária-énekeket éneklék. De édesen jött a hajnali lehelettel a vizről ez a sok halk asszonyi hang, s a két bárka oly szelíden, oly csöndesen uszott le a derengésben, mintha az egész valami álom lett volna.

Pirkó elhallgatott, amikor a füléhez ért ez a távoli, csöndes ének. Fölült és kinézett a szürkületbe. Aztán mondani akart valamit, de amint oldalt fordult, látta, hogy a kövér szőke mélyen alszik s piros szája kissé ki van nyitva.

Visszament az ágyába, a füléig huzta a takarót, s most csöndesen sirni kezdett a vánkosba, de ez a sirás senkié másé nem volt, csak az övé.

VI.

A sziget csucsára most minden nap elment, s mindig ő volt az első. Izgatottan várta Melitta kisasszonyt, már kiismerte a járását, a selyem alsószoknyájának suhogását. Amikor meglátta a homokos ösvényen, megörült neki. Minden pillanat, amit a színésznő vele töltött, olyan pillanat volt, amit nem töltött Tarkovicscsal, s ezeket a pillanatok imádta Pirkó. Témájuk mindig volt, s ha nem volt, Pirkó beszélt mindenféléről, mulattatta a sárgahaju leányt, csak hogy vele maradjon, csak hogy biztos legyen afelől, hogy nincs Tarkovics Endrével. Sőt még azt is megpróbálta, hogy kiverje a fejéből. Mindig olyan dolgokról beszélt, amik ettől az embertől nagyon távol estek. Az irodalmat nem merte szóba hozni, mert félt, hogy a kisasszony ezen a ponton Tarkovicsra gondol. Nagyon vigyázott s nagyon boldogtalan volt. Ilyen kis dolgokkal vigasztalta magát.

Egy délelőtt nagyon váratott magára a kiasszony. Pirkó egy ideig a lapos kövön várta, aztán türelmetlen lett és elébe ment. De a kisasszony csak nem jött. Eltelt így egy félóra. Akkor Pirkó nagyon izgatott lett, s a főpinczér fiait épen meg akarta bizni azzal, hogy menjenek el érte és tudakozódjanak utána, amikor meglátta a jégverem mellett a kisasszony napernyőjét. Egy kicsit meglepődött, amikor látta, hogy most nem a kopott szoknya és a kartonbluz van rajta, hanem elegáns, asszonyos nyári ruha. Felállt a kőről s elébe akart menni.

De hirtelen megállott.

A kisasszony mögött egy férfialak jött, kényelmesen sétálva. Hosszu szürke kabát volt rajta, s szürke czilinder, ami nagyon jól állott neki. Igen, Tarkovics volt.

A kis Pirkó előrenyújtotta a nyakát, mint valami figyelő őzike, nagyra nyitotta a szemét s a lélekzetét is visszafojtotta. Egy pillanat alatt határozni kellett. Nem, nem, a világért sem akarta, hogy ez a boldog pár itt találja. Ha a férfi ez előtt a leány előtt még egyszer azt

találna neki mondani, hogy »gyerek«, megölné magát. Hirtelen elhatározással nekiiramodott, s még mielőtt meglátták volna, elszaladt a bokrok közt a sziget csucsára. Csak amikor kiért az utolsó kövekre, akkor jutott eszébe, hogy rossz helyre menekült. Ha ezek keresik, innen nincs menekvés. És ahogy a szive rendetlenül dobogva verte kis mellét, úgy érezte, hogy jönnek, egyre kevesbedik köztük a távolság, mindjárt itt lesznek, s itt találják az utolsó követ, szemben a végtelen nagy vízzel, reszketve, sírásra álló szemmel.

Egy hajó zakatolt arra, tele volt utasokkal. A fedélzeten egy hölgy kendőt lobogtatott a kis fehér ruhás jelenés felé, aki a sziget legesleges csúcán állott a szélben. Az a hölgy bizonyára azt gondolta, hogy ez valami jókedvű kis fruska, akinek gusztusa támadt kilépkedni az utolsó kövekre. Nem, az a hölgy nem tudta, hogy e pillanatban a sziget minden fájdalma ott lüktet a csúcson, mint ahogy a villámhárító aranyozott hegyébe gyűjti az egész ház villamosságát. A hajó elgőzölgött, s nem maradt utána egyéb, mint néhány sietve fodoruló hullám, amely telelocsolta Pirkó kis cipőjét, s arra kényszerítette, hogy néhány lépéssel hátráljon. Egyedül maradt, előtte a végtelen, siető folyam, mögötte pedig egy színésznő és egy ur.

Innen menekülni kell — gondolta. Ilyen lelkiállapotban lehetnek vadászat alkalmával a rendes életmódjukban megzavart vadak. Menni kell, menni, akárhova, talán éppen az üldözők keze közé. Lebujt a csalt közé, s úgy surrant a parton visszafelé. Nem akart nézni, mert félt, hogy olyasvalamit lát, ami nagyon fog fájni. De viszont kellett nézni, figyelni, hogy észrevétlenül menekülhessen. Most érezte, hogy ég az arcza, s hogy a szive még sohse fájt ily nagyon. Figyelt. Az egyik bokornál meg kellett állnia, mert hangokat hallott. Leskelődni kezdett, s látta, hogy Tarkovics a színésznővel a sziget csúcsa felé megy. Melitta előrement s visszaszólt:

— Nincs itt. Ugy látszik, megunta a várakozást.

Hátulról Tarkovics hangja hallatszott:

— Ugyan hagy, kérlek... Ostobaságokat csinál.

— No hallod — felelt egy kis gunnyal a leány — ha még a szép Waldné leányára se vagy kíváncsi, akkor igazán nem tudom, mi érdek. Isten bizony hasonló hozzá.

Megint a szép Waldné.

Pirkó fölháborodott. Miért érdeklődnek ezek iránta? Hagyják békén megvonulni itt egy bokor mögött. Ő nem bántott senkit, ő nem kíváncsi semmire. A kisasszony meg akarta mutatni a szeretőjének, mint valami érdekes kis játékszer.

Most visszajött Melitta.

— Kár — mondta — mert nagyon édes kis leány.

A lehető legnyugodtabban a férfi vállára tette a karját. Tarkovics közönyösen szólt:

— Mondom, hogy ismerem... Téreiéknél beszéltem is vele. Rendkívül okos gyerek.

Gyerek.

Tarkovics átfogta a kisasszony derekát. Nem szerelmes mohósággal, oh nem. Közönyösen, mintha tíz évi házasság után volna. Így indultak visszafelé, nagyon lassan. Egy szót se szóltak egymáshoz. Amikor azonban egy vonalban voltak avval a bokorral, amely mögött Pirkó kuksolt, görcsösen szorítva kezébe az egyik ágat, a kisasszony felbiggyesztette az ajkát és tréfás haraggal, incselkedve mondta:

— Még nem is adtál pusztit...

Mi lesz most? Pirkó elhatározta, hogy elfordítja a fejét. Istenem, csak ezek az elhatározások ne volnának! Amikor az ember elhatároz valamit, már akkor csirázik benne ennek épp az ellenkezője. Pirkó tele volt elhatározással, de a fejcskése rendetlenül állott a lomb között, nem tudom, mily erő kellett volna ahhoz, amit a világon

senki sem akart jobban, mint Pirkó, hogy a fejét másfelé fordítsa... Nem fordította el. Látta, amint erre az invitációra elmosolyodik a férfi, látta, amint szembefordul a leánynyal, amint a másik kezével hátul megfogja a fejét, s amint rátapasztja az ajkát az ajkára, ezt már nem oly közönyösen, kissé izgatottabban, hosszan. A csók közben pedig a kisasszony fölemelte a kezét s átölelte a férfit. Sokáig maradtak így.

Pirkó oly erősen fogta a szegény gallyat, hogy a levelekből kicsordult a nedv. És ahogy fogta, az egész bokor vele reszketett, apró levelei egymáshoz ütődtek, a többi bokor bizonyára csodálkozva nézte, hogy mi leli ezt a szegény füzet. Most már nem tudta levenni róluk a szemét. Még akart volna csókot látni, hosszabbat, tüze- sebbet, hogy még jobban fájjon a szive. Most úgy érezte Pirkó, hogy ő egy tragikus hős s hogy nincs az övének nagyobb kétségbeesés. De köny csordult ki okos nagy szeméből s ez eszébe juttatta, hogy nincsenek nagy dolgok a világon s ő nem egyéb, mint egy szerelmes gyerek, aki sir.

Tarkovics a szálló felé indult a kisasszonynyal, most már nem oly közönyös bandukolással, mint az imént. A Pirkó fantáziája úgy látta, hogy siettek.

Egyedül maradt s még sokáig nézett merően arra a helyre, ahol megcsókolták egymást. Most bevallotta magának, hogy az egészről nem hitt eddig egy szót sem. A mi szívünk legszánalmasabb erőlködése az, amikor csak azt akarja elhinni, ami tetszik neki. De ez most már nem hit dolga volt. Látta, a szemével látta.

Eleresztette a szegény, elkínzott ágat. Az összeszorított levelek megölve, formátlanul csüggttek a gallyon s Pirkó úgy vélte, hogy az ő szive is egy ilyen agyon-szorított, megölt, halálra kinnzott valami. Csöndesen indult el hazafelé, de ahogy közel ért a vendéglőhöz, megállott. Nem, így nem lehet hazamenni, kuszált hajjal, kisírt szemmel. Aztán tudta, hogy nem bírta tovább a vidámságot, félrevonulna, talán újból sirva fakadna és mindenki kérdezné: »Mi baja, Pirkó?« — olyan hangon, amiben már benn van az: »tudom, hogy szerelmes vagy, de kíváncsi vagyok, hogy mit fogsz hazudni«.

— Pirkó kisasszony!

Hirtelen megtörülte a szemét és arrafelé fordult, ahonnan ez a hang jött. Sándor állt mellette, Sándor, aki azt mondta Bellának, hogy ne mondja meg, hogy ő mondta, hogy mondja meg.

Illedelmesen köszönt és beszédbe ereszkedett vele. Sándor csinnal volt öltözve s a haját féloldalt lökte, hogy költőiesen lógjon a balszemébe. De Sándor elfogódott volt s most nem zengett oly vidám csapongással a hangjából amá fölény, amely úgy emeli a leányok szemében a gimnáziumi tanuló. Hogy miről beszélt, azt Pirkó nem is értette. A szavakat jól hallotta, de ez csak a fül munkája volt. Az esze, amelynek a szavak közt levő összefüggést kellett volna számon tartania, ott járt az összekinnzott bokor körül, ahol a homokban bizonyára kell két pár lábnyomnak lennie, ahogy két pár cipő otthagya a nyomát, orral fordulva egymásnak...

— Mit szólna maga, Sándor — mondta egyszerre, nem törődve azzal, hogy a fiu éppen egy mondat közepén volt — ha megbizonyosodnék arról, hogy az, akibe szerelmes, mást szeret?

Sándor a nemes aczél keménységével felelt:

— Megölném magamat.

Igen, Sándor ez esetben egy pillanatig se haboznék. Vannak ilyen emberek.

Egy pillanat alatt elképzelte Pirkó a halált, minden szenvedésnek végét, a tökéletes feledést. De így szólt:

— Meg tudna halni azzal a gondolattal, hogy azok tovább élnek és tovább szeretik egymást?

— Meg — felelt habozás nélkül Sándor, mert ami ebben a kérdésben probléma volt, azzal ő nem törődött. Ő csak a halált hallotta és sietett megmutatni, hogy ettől nem fél.

— Én — mondta Pirkó s most érezte, hogy igazat mond — én még a sirban is érezném, hogy azok szeretik egymást és csókolóznak. Nem tudom elhinni, hogy az igazi szerelemnek vége van a koporsóban.

Miután a halál az ő szakmája volt, Sándor a gyakorlatos ember biztonságával világosította fel Pirkót:

— Ott mindennek vége van, kisasszony. Az embert beleteszik a koporsóba, bekaparják a földbe, aztán jönnek a férgek és megeszik. Slussz.

Fütyentett egyet s a tenyerével vízszintes mozdulatot tett, mutatva, hogy az úgy be van végezve. És elégedett mosolylyal nézte Pirkó ijedt arcát. Sándor szeretett ilyen borzalmas dolgokat előadni a leányoknak, ez nagyon hat, ha az ember némi cinizmust vegyít bele.

— Nem — szólt Pirkó — én nem akarok meghalni. Nincs nagyobb gyönyörűség, mint érezni és ha ennek ott lenni vége van, akkor nem érdemes meghalni. Néha a fájdalmat érezni olyan édes...

Hazafelé indultak. Bella kieszközölte az anyjánál, hogy Sándor náluk ebédel s most meg volt hiva. De már a legközelebbi ürügyre gondolt, amivel megint kijöhessen. Sójajtván szólt:

— Most nagyon gyakran fogok kijönni a szigetre. Érzem, hogy vonz ide valami. Erről irtam is egy verset. — Hogyan? Szokott verseket is írni?

A nagyon gazdag emberek csöndes szerénységével felelt:

— Írtam vagy négyszázat.

— És ez magánál van?

— Azt hiszem, elhoztam.

Ugy tett, mintha keresgélne a zsebében, aztán kihuzta a tárczáját s a világ legbiztosabb mozdulatával huzott ki a rekeszek papírtömkelegéből egy rongyos lapot. A versben sok volt a törlés, huzás. Nagyon rendetlenül volt írva.

— Mutassa az írását — mondta Pirkó, egy pillanatra minden bajáról megfeledkezve. — Oh, milyen rendetlen...

A fiú gőgösen mondta:

— Csak nem fogok tisztázatot csinálni belőle!

Visszatette a verset a tárczába, mert úgy vélte, hogy még nem kérték eléggé. A költők ilyenek.

— Hogyan, hát nem mutatja meg?

Félt, hogy ha erre azt feleli: »nem«, Pirkó nem kéri tovább. Kihuzta tehát megint s talált valamit, ami visszautasítás volt s amivel mégis megmutatta a verset. Ugyanis így szólt:

— Nem adom ki a kezemből, de ha akarja, felolvasom.

— Jó.

— Ülünk le, ide a köré.

Leültek és Sándor hátralökte a kalapját. Nagy feketé haja bozontosan omlott a homlokára.

— A címe: Loreley.

— Jó, olvassa már...

— Loreley.

Halkan olvasta, de érzéssel:

Tündérszigetnek kellő közepén

Ki vagy, ki csábítsz, hívogatsz feléd?

Szemedben izzó kék és szerelem,

S az ajkad, hajh, szerelmi tűzben ég.

Pirkóra nézett. Őszintén megvallva, az »izzó kék«-től várta a legtöbbet. De Pirkó most már szomorú volt és a tulsó partot nézte. Sándor folytatta:

— ... s az ajkad, hajh, szerelmi tűzben ég... igen. Most jön a második strófa:

Valami vonz, valami hív feléd,
Egy édesbus, ifjúi sejtelem,
Rohanvást mennék karjaidba, én,
Hol izzó kékkel vár a szerelem.

— Nagyon szép — mondta Pirkó s ez szomorú dolog volt. Ő olvasta a nagy költőket, de Főti Sándornak jutott az a szerencse, hogy olyankor mutassa meg neki a versét, amikor elég volt ez a szó »szerelem«, hogy Pirkó csodálatosan szépnek, édesen szomorúnak találja az egész verset s hogy ez a szó hosszan, fájo muzsikával zengjen tovább a lelkében.

— Van még egy strófa:

De nem, de nem. Oh nem megyek oda,
Tudom, te szép leány, hogy elszaladsz,
S amíg én busan keresem nyomod,
Te Loreleyként más karján kacagasz!

— Hm — mondta Pirkó, akiben most fölébredt a művelt kis hölgy — Loreley nem kacagott a más karján. Olvasta maga Loreleyt?

— Hogyne. Hallottam énekelni. De csak a fordítását.

— Én az eredetiben olvastam. Loreley a víz alá csábítja énekével az embereket. De nem kacag más karján.

Sándor zavarba jött. Ez rosszul esett Pirkónak s most ő maga igyekezett kihuzni szegényt a csávából:

— Meglehet, hogy nem a Heinéét olvasta. Mások is feldolgozták a Loreley-mondát. Faust is többféle van.

A költőnek felragyogott a szeme:

— Ez meglehet — mondta örömmel. Aztán mintha most hirtelen jutna az eszébe, felkiáltott:

— Persze! Most már egészen biztosan emlékszem, hogy egy más verziót olvastam!

Pirkó egy kicsit lehunyta a szemét. Ugy kérdezte:

— Ismeri Tarkovics Endre verseit? Nagyon szépek.

— Olvastam egypárt — felelt mély megvetéssel Sándor — de utálok azt az embert. Az egy teljesen elzúllott, erkölcstelen fráter, egy lump, aki a kórházban fog meghalni. Az ilyen jogtalanul nevezi magát költőnek!

Bizony, ilyen szigorú fiú volt Sándor s most már az egész napja el volt rontva, először a Loreley-ügy miatt, másodszor azért, mert Pirkó nem kérte el tőle a verset, harmadszor pedig ki hallotta azt, hogy az ember az egyik költő előtt a másikat dicséri?

VII.

Vacsora után voltak, künn ültek a parton. Azóta a nap óta, amikor a hajón unatkozó hölgy oly vigan lenggette a zsebkendőjét Pirkó felé, mindennap elmondta Bellának az egész esetet. Minden este, hogy kiültek a partra, nézni a holdas Dunát, hallgatni a tulsó partról hangzó harmonikaszót és éneket, talált valami új részletet, amit még nem mondott el Bellának. A kövér szőke a fejét csóválta, mint a szinpadi doktorok szokták. Minden nap ígérte, hogy ő majd rendbehozza a dolgot, minden este kijelentette, hogy csak rá kell bízni mindent s hogy nem kell elveszteni a fejüket. De ugyanakkor mindig ijedten gondolt arra, hogy ő itt nem tud segíteni. Ez az ur nem vágott az ő köréikbe, ez nem volt oly könnyen kezelhető anyag, mint Főti Sándor, vagy a törökbalinti Ernő. Ez az ur egy rendetlenül élő üstökös volt, amely minden törvényt kinevet, arra megy, amerre neki tetszik, ez az ur még a korabeli uraktól is különbözött, valami teljesen rendkívüli ember volt. Nem, a kövér szőke kis patikájában nem volt orvosság ez ellen a baj ellen. De mivel a hazugság egyrésztől nem került semmibe, másrésztől pedig vigasztalta Pirkót, hát hazudott neki

annyit, amennyi csak kitelik egy olyan kis leánytól, aki mind a fogásokat ismeri.

— Csak legalább tudnám — mondta szomorú mosollyal Pirkó — hogy mit akarok... De nem tudom. Feleségül nem vehet, mert kétszer annyi idős, mint én, aztán nem is szeret, aztán nem is akar megházasodni, inkább lump-életet él.

— Sohse mennék lumphoz feleségül — jegyezte meg csöndesen a másik.

A kis Pirkónak fölragyogott a szeme:

— Én elmennék hozzá, még ha gyilkos volna is!

Elhallgattak. A szőke egy sikkes férjre gondolt, akinek gyönyörű bajusza és szép szeme van, aki finoman öltözködik és jól tánczol. Az ő vágyai eddig terjedtek. Pirkó meg Tarkovicsra gondolt, aki most, tíz órákor este kezd élni, kávéházakba, orfeumokba megy. Elképzelte, hogy az orfeum-dámák az ölébe ülnek és átölelik szép fejét, megcsókolják festett szájukkal szép homlokát. Szőke haja össze van kuszálva, előtte üres üvegek állnak s a szemén a részegség izzó fátyola ül. Hajnal felé fog csak hazavetődni egy rendetlen kis szobába, ahol valami piszkos öregasszony viseli gondját, tartja hazugsággal a hitelezőit s lopja a fehérneműjét. Künn már jár a villamos és világos van, amikor ő halálafáradtan rádől az ágyára s elalszik a virrasztó emberek mély, buta álmával. A szeme körül karikák vannak és selyemfinom haja összezsapzik a homlokán... Így látta ezt Pirkó és fájt a szíve. Nagyon reménytelen volt a kép. Nem tudta Tarkovicsot, mint férjet elképzelni.

— Pirkó, ne gondold mindig rá, mert az rossz. Én tudom, hogy jól esik, de így sohse fogsz kiábrándulni belőle.

— Nem is akarok.

— Hát mit akarsz? Az övé nem lehetsz.

— Nem tudom, hogy mit akarok. Azt hiszem, szenvedni akarok, mert ez nagyon jó. És most már kezdem érezni, hogy van egy célom.

— Micsoda célod van?

Pirkó az őszinte elhatározás tüzevel felelt:

— Meg akarom javítani ezt az embert. Hiába mosolyogsz, komolyan mondom, bár tudom, hogy ez naivság.

Ez volt Pirkó. Mindig naiv volt, de abban különbözött a többi leányoktól, hogy tudta, mikor mond naivságot. Legnagyobb boszúsága az volt, ha rajtakapta magát, hogy olyan, mint a német bakfisregények hősnői.

— A dolog igen érthető — folytatta. — Ez az ember most a züllés útján van, de vissza lehet tartani attól, hogy végleg tönkremenjen. Akinek annyi esze van, mint neki, azt meg lehet győzni. Én föltettem magamban, hogy elhódítom attól a színésznőtől. Nem hallottál még soha arról, hogy egy ilyen megrögzött lump megjavult, mert beleszeretett egy kis leányba? Azt hiszed, hogy ez lehetetlen? Hát én megpróbálom. Minden erőmet meg fogom feszíteni, hogy elhódítsam attól a kisasszonytól és megjavítsam.

— És aztán?

— Aztán feleségül fogok menni hozzá.

Csönd lett. Ez olyan valószínűtlenül, olyan lehetetlenül hangzott, mint azok a dolgok, amelyek később csakugyan bekövetkeznek s amelyek így végződnek: »ugye mondtam?» vagy: »ki hitte volna!« S a hang, amelyen a kis hölgy mondta, oly erőteljes, oly határozott és oly elszánt volt, hogy a kövér szőke nem mert ellentmondani. Az ilyen váratlan dolgokra nem volt berendezve az ő szőke feje. Nagy tervek, romantikus elhatározások őt sohse bántották. Ő megelégedett azzal, hogy ismerte a fogásokat. Hogy azonban még se maradjon ennyiben a dolog, ezt mondta:

— És ha nem javul meg?

Erre nem tudott felelni Pirkó. Sokáig hallgattak, aztán a kis hölgy sirni kezdett.

— Szeretem, szeretem — mondta a könyek közt — soha nem szerettem senkit, csak ezt, istenem, édes jó istenem...

A szőke komoly arccal nézett maga elé. Ugy vélte, hogy csak sirja ki magát. Ő jól tudta, hogy ilyenkor hagyni kell őket, mert ha az ember vigasztalással jön, még jobban elkeserednek.

Amikor Pirkó kisírta magát, Bella karonfogta s bementek a házba, lefeküdni. Megint egy nap — gondolta Pirkó — most le kell feküdni és semmi se történt. Csak a szíve fájt. Meddig fog ez tartani?

(Folytatjuk.)

SAISON.

A kormányozható genialitás.

— jun. 19.

Lehet-e felfedezni a felfedezésnek merő szándékával? Lehet-e csodákat tenni — elhatározásból? Elegendő feltevése-e a kitalálásnak a kitalálás akarata? Fedeztek-e fel már valamit úgy, hogy a felfedező eleve megkonstruálta a találmányát, mint eredményt és a már meglevő eszközök segédelmével törekedett célja felé? Lehet-e örökbecsű dalt írni úgy, hogy valaki levezeti, elsajátítja és alkalmazza az örökbecsű dalok alkotásának törvényeit? A képzettség kvalifikáció-e a kitalálásra, a tudás az intuitóra?

Az elmúlt század a technikai találmányok százada volt. Az emberi kitaláló képesség a praktikum terén soha se működött oly gazdagon, mint ebben a székulumban. Miután a Földnek titka, rejtelve, ismeretlen része nem maradt többé az emberek előtt és a maga egész gömbölyű valóságában feltárva állott előttük: az intuitió a földet környező és átjáró titkos erők tömegébe hatolt és kiváltott belőlük a megismerés és felhasználás számára annyit, amennyit soha azelőtt. A nagy intuitiók eredményei a kardinális találmányok, ezeket lombossá, gazdaggá, kiágazóvá tették az apróbb intuitiók és felhasználta a tudomány. A gőz vagy a villamosság alkalmazásának ezernyi fajtája egy kitaláló elmének egy kitalálásából sarjadt ki, a többi csak hajtása, ága és gyümölcse ennek a törzsnek. Sok teremtes csak továbbfejlesztés, sok találmány csak új fajta alkalmazás vagy tökéletesítés. Ősi nagy alaperőit a természet kemény zár alatt tartja, szigorúan és ravaszul körülburkolja: szem, amely e zárt területbe bepillantani és titkaiból egyet-egyét az ismeretnek kiváltani tud, nem akad olyan sűrűn. Ez a genie olyan ritka adomány, aminőt minden száz esztendőben se ad egyet az emberiségnek a gondviselés, amely örök életű, tehát nincs miért sietnie.

Am — megszoktuk a csodákat és a drót nélküli telegráf, a Röntgen-sugár, a tenger alatt járó hajók, a villamos és az automobil korszakában realis képzeletünk látóhatára úgy kitágult, hogy a modern ember előtt jóformán semmi csoda se lehet többé váratlan. Legfeljebb ismeretlen: vagy szabatosabban szólva: egyelőre eltitkolt. Már tudjuk, hogy csodák lappangnak körülöttünk, sőt kialakul-

latlan értékek fejletlen masszájának burkában talán benünk is és a csodát *várjuk*, mint egy megfejtést, mint egy sejtett igazság kiderülését és addig is, amíg napfényre jön, puhatoljuk, kutatjuk, zárának nyitját keressük. Természetesen legtöbbször nem ott, ahol van, hanem ahol a már kiderült igazságok által formált logikánk szerint lenni gondoljuk. A keresés a tudós kötelessége, a megtalálás a *tudó* joga és dicsősége.

Viaskodás folyik a levegőben. Egy sereg ember fűrész, kutatja, sőt feltalálja, de azután megint elvesziti az a priori megfogalmazott, kidolgozott, tervekben felhasznált, nagy fontosságában már eleve méltatott csodát: a léghajó kormányozhatóságának, a levegő járhatóvá való tételének titkát. Németországban megépítik a villamos gyorsvonatot, az autóbill elgázolja az alacsonyan repülő verebet, Franciaországban megcsinálták a hajót, a mely, mikor a tenger tetején vihar dul, egyszerűen a víz nyugodalmas mélyébe menekül, Amerikában egy mérnök a keréken járó tengeri hajóval kísérletezik, a melynek a gyorsasága egyenesen szédítő: mit csináljon ilyenkor az új csodák kipatantására éhes kutató elme? Felkormányozza magát a levegőbe és ott akar — tovább kormányozni. Ez még meglehetősen szűz terület, de már arra eléggé fel van derítve, hogy — kísérletezni lehessen rajta. És folyik a csata, mohón, izgatottan, feszülten és lázasan. Irtózatossá és féltékeny versenyben törtetnek az elmék a nagy titok felé — a melyről nem tudják, hol lappang. Oly intenzív a küzdelem, mintha a dicsőség ez érdemes és ambiciózus kandidátusai már nemcsak azért harcolnának, hogy megtalálják amit akarnak, hanem azért is, hogy — hamarabb találják fel. Mindenik első akar lenni a fokon, a melyről — egyik se tudja, hol van? Ám érzik, hogy közel, talán csak egy lépésnyire. — Csak azt kellene tudni: ezt a lépést melyik irányban tegyék? És mohó félelmében, hogy a másik meg ne előzze valahogy, mindenik azt kiáltja: megtaláltam és mindenik reszket, hogy a másik találta meg.

Csak egy lépés. . . Ám a legnagyobb, a világot formáló találmányok is mind csak egy lépésnyire voltak ezernyi esztendőn át az emberektől és a mint egy laikus genie ezt a lépést talán álmódzó szórakozottsággal megtette, kezét kinyújtotta és a megfoghatatlant megfogta: a világ álmélkodva csapta össze kezét: — hogy is lehetett ezt — nem tudni, erre rá nem találni! Biztos dolog, hogy a kormányozható léghajót fel fogják találni: de az már nem bizonyos, hogy ez az új találmány a Montgolfier-testvérek találmányának lesz-e a tökéletesítése. Lehet, hogy az az aërostationnak és aviációnak összes eddig kitanult és felhasznált törvényeit egyszerűen feleslegessé teszi egy új momentumnak vagy új erőnek, szóval egy új igazságnak a felfedezése, amit a kis ujjá egy érintésével az emberek eszméletére hoz, felderít és kipattant egy tudatlan pásztor, vagy egy tudós — orvos, tanító, fiskális, mérnök vagy filozopter. És akkor azok, akik most oda-fent viaskodnak az irányért, az első pillanatban boszusan pakkolják össze a ballonjukat, mérgelednek, azután mosolyognak és végül hozzáfognak ahhoz, a mi a tudás kötelessége — a tökéletesítéshez.

Sigma.

Napnyugoti mondások.

1. A birkanyájban tekintélye van a szárnak és hivatala az ebnek.
2. »A nép szava Isten szava«, mondta egy ember, akit megtapsolt a tömeg. Mikor pedig lehurrogta a nép, így szólt: »Kutyaugatás nem hallatszik a menyországba.«
3. A viléz, ha kurla a kardja, megtoldja egy lépéssel; a primadonna, ha kurla a hangja, megtoldja egy bal-lépéssel.
4. Az imádság sokszor hazug, a káromlás mindig őszinte. Júdás-csókról szól az irás, Júdás-rugásról nem.
5. A nők szerelme több embert tett már tönkre, mint a gyűlöletük.
6. A grammnyi siker többet nyom a nők mérlegén, mint a mázsás ambíció.
7. A legeggyűgyűbb bókban is van szellem, a legelmésebb csipősségben is van ostobaság.
8. A bárányok sokszor nem ismerik meg a farkast a báránybőr alatt, de a szamarat mindig megismerik az orosz-lánbőr alatt.
9. Könnyű a hazát szeretni! Akárhányszor esküszöl is neki hűséget, sohasem küldi el a szabószámllát.
10. Egygyűű asszony urának: Amíg sirva marasztal, bátran elmehetsz a klubba. De ha maga hozza a kalapodat, akkor maradj otthon.
Okos asszony urának: Akár marasztal, akár küld: maradj otthon.
11. Aki asszonyt vagy nemzetet bolondítani akar, annak magának is bolondulnia kell; aki uralkodni akar, annak meg kell őriznie hidegvérét. A született udvarló és forradalmár mind szangvinikus, a jó férj és jó király mind flegmatikus ember.
12. Veréssel talán már hódítottak asszonyt, elmés szó-játékkal még soha.

Modern példaszók.

Nem mind talmi, ami fénylik.

*

Ha szelet vetettél, add el lábán a termésedet.

*

A hallgatás arany, de csak annak, akinek van mit elhallgatnia.

*

Az agyagkorsó addig jár a kutra, amíg el nem törik; a pléhkorsó addig, amíg ki nem meríti.

*

Szólj igazat annak, akinek szükség esetén be tudod törni a fejét.

*

Maga kárán okul a magyar, másén a bölc.

*

A türelem rózsát termel; az életrevalóság leszakasztja.

*

Ha kivételesen szállást adna a tót, el ne mulaszd őt kiverni a házából.

*

Aki nem tud arabusul, parasztlak közt lehet híres orientalista.

Herezeg Ferencz.

Tévedések vigjátéka.

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK.

Valahol Maripozában petróleumforrást fedeztek föl valamikor. Az a nagy nyereség, melyet hasonló vállalatok hajtottak Nevadában s az Unio egyéb államaiban, arra csábított néhány tőkepenzest, hogy társulattá alakuljon az új forrás kizsákmányolására. Gépeket, szivattyukat, hordókat teremtettek elő, munkások számára házakat építettek s a helyet »Struck Oil«-nek keresztelték el.

Két esztendő múlva már »Struck Oil City«-nek neveztek, amit meg is érdemelt. Mert lakott vala benne: egy suszter, egy szabó, egy ács, egy kovács, egy mészáros és egy orvos, aki francia volt. Azelőtt a házában szakállakat borotvált, egyébként pedig tanult és jószívű ember volt, ami nagyon sok egy amerikai orvostól. Patikát és postát is tartott, tehát háromféle praxisa volt. A patikájában azonban csak kétféle orvosság volt kapható, cukorszirup és leroa.

Struck Oil City feltartóztathatlanul fejlődött s két esztendő múlva viczinálist és két választható hivatalt kapott. A közszeretnek örvendő orvos lett a bíró, Mr. Levis lengyelzsido suszter pedig a sherif, azaz a rendőrség főnöke. A rendőrség pedig állt a sherifből és senki másból. Azután iskolát építettek s megnyitották az első hotelt, »Az Egyesült-Államok hotelje« címet adván neki.

Hol sherif és bíró van, ott veszekedés is van, ami természetesen írószert és papírt is megkövetel s így papirkereskedés is keletkezett. Mivel pedig egy amerikai város nem élhet újság nélkül, »Vasárnapi Heti Szemle« címmel hetilapot alapítottak, melyet a kiadója szerkesztett, nyomott, adminisztrált és kihordott. Ez utóbbi ténykedése annál könnyebb volt, mert tehenet is tartott s a tejet ugyanis kihordta minden reggel. Ez azonban nem akadályozta meg őt abban, hogy minden vezércikkét így ne kezdje: »Ha az Egyesült-Államok alávaló elnöke megfogadta volna azt a tanácsunkat, melyet legutóbbi vezércikkünkben adtunk neki...«

Különben pedig nyugodtan folydogált a városka élete s a sherifet csak az az egyetlen gondolat bántotta, hogy nem tudta, polgártársait leszoktatni arról, hogy esténként ne lövöldözzenek éktelen durrogással a város fölött elhuzódó vadludak után.

Egy béke honolt tehát Struck Oil Cityben, míg ennek egy szép napon vége nem szakadt. Az egyetlen fűszeres halálos gyűlöletre lobbant az egyetlen fűszeresről iránt és viszont. S itt meg kell magyaráznunk, hogy Amerikában mit értenek »fűszerkereskedés« alatt. Oly üzlet ez, ahol kapható liszt és kalap, szivar és seprő, továbbá gomb, rizskása, szardínia, csínvat, szalonna, moharmag, zubbony, nadrág, lámpaüveg, kapa, kétszersült, faggyugyertya és tányér, papírkragli és szárított hal, egyszóval minden, de minden, amire az embernek szüksége van. Kezdetben csak egyetlen »grocery« volt Struck Oil Cityben, s a tulajdonosa Hans Kasche, harminczöt éves flegmatikus porosz volt.

Később azonban új grocery is támadt. A tulajdonosa egy minden áron angollá lenni akaró német hölgy volt, Laura Neumann, ki előszeretettel nevezte magát Niumen-nek s ki a reggeli lunch-ökhöz oly kalácsot süttet, melyben vendégei szódát és timsót vélték fölfedezni. Ő nem tehetett róla, mert »a lisztet Kaschetől veszi«. Tehát Kasche »mindjárt kezdetben így akarja tönkretenni a riválisát?« kérdezték maguk közt a vendégek. Szóval a két versenytárs közt halálos gyűlölet támadt lassanként s utoljára az egész város két pártra szakadt, hansistákra és neumannistákra, kik gyilkos tekintettel kezdték egymást mustrálni.

A lengyelzsido suszter, a sherif, ki messzire látó politikus volt, elhatározta, hogy a bajt csirájában fojtja el s az ellenfeleket kibékíti. Kiállt az utca közepére s így szólt hozzájuk a maguk nyelvén:

— Mirevaló ez a veszekedés? Hát nem egyugyanazon suszternál veszik a cipőiket? San-Franciskóban sem kapni külön cipőket, mint nálam.

— Ne ajánlgasson annak cipőket, ki nemsokára ugyanis meztláb fog járni — szakította félbe Niumen kisasszony epésen.

— Nem a lábammal szerzem a hitelemet — vágott vissza Hans ur flegmatikusan.

Tudni kell ugyanis, hogy Neumann kisasszonynak gyönyörű lábai voltak s ezért Hans gyűlöletes megjegyzése a szívébe nyilallott.

Miután Amerikában senkinek sincs igaza egy asszonnyal szemben, a többség lassanként Neumann kisasszony mellett nyilatkozott s Hans nemsokára tapasztalhatta, hogy üzlete semmit sem jövedelmez. Ellenben Neumann kisasszony sem csinált fényes üzleteket, mert az asszonyok viszont Kasche pártjára álltak. Azt tapasztalták ugyanis, hogy férjeik nagyon szívesen időznek a szép német leánynál.

Ha a két ellenfélnél nem jártak vásárlók, akkor kiálltak a boltajtóba s onnan méregették egymást. Neumann kisasszony meghallhatólag olyan melódiát dudolt, melyben nagyon sokszor fordult elő a gunyos »dutchman« szó. Hans e csipkedésekkel szemben teljesen tehetetlen volt. Végre jó eszméje támadt.

Este Neumann kisasszony bámulva látta, hogy Hans egy csomó vad napraforgóvirágot cipel valahonnan s pinczéjének rácsos ablaka előtt két sorban szépen lerakja. »Bizonyosan ellenem eszel ki valamit« — gondola magában. Közben besötétedett. Hans egy vászonba takart tárgyat bontott ki nagy titokban, odahelyezte a virágok közé s azután a falra irt valamit.

Neumann kisasszonyt majd szétvetette a kíváncsiság. »Bizonyosan rólam ír valami gunyosat, de késő éjszaka, mikor mindenki alszik, megnézem, ha belehalok is.«

Hans elvégezvén a munkáját, eltűnt az első emeleten, s a lámpát elfújta. Neumann kisasszony nem birta tovább. Odalopózkodott, hogy majd elolvassa az írást, s egyszerre csak rémülten felsikoltott.

Az emeleti ablak kinyílt.

— Mi az? — kérdezte Kasche éktelen nyugalommal.

— Átkozott dutchman — kiáltott a leány. — Megöltél, tönkretettél. Ezért holnap fára huznak. Segítség!

— Mindjárt, mindjárt — mondá Kasche flegmatikusan.

Lement egy gyertyával, s mikor odaért, gunyosan föl kacagott.

— Mit látnak szemeim? Neumann kisasszony? Hahaha... jó estét kisasszony... hahaha... a görénycsapdában kisasszonyt fogtam... de minek is szaglászik a pinczém körül, mikor itt áll világosan a falon, hogy nem szabad a falhoz közelíteni. Most kiabálhat, amennyit akar, de reggelig itt fog állni, hadd lássa mindenki, hogy az éjszakát spionkodásra használja. Jó éjszakát, kedves kisasszony.

A leány elájult. Talán a fájdalomtól, talán a szégyentől és tehetetlen dühtől. Hansnak égne meredt minden hajszála, mert ha a leány ott hal meg, biztosan meglinceselik. Nem sokat habozott, előkereste a kulcsot, s kinyitotta a csapdát. Nem ment könnyen, mert a leány hálóköponyege nagyon akadályozta. Kissé föl is kellett emelni, s Hans a szívében dülő égő gyűlölet daczára sem álhatta meg, hogy egy pillantást ne vessen a leány csodaszép lábaira, melyek mintha márványból lettek volna faragva.

Ha valaki ennek szemtanuja lett volna, talán azt is hihette volna, hogy gyűlöletébe némi szánalom vegyült. Mikor a még mindig elalélt leányt átvitte a lakásába, megint valami szánalomfélét érzett. Azután hazatért, de egész éjszaka nem hunyhatta le a szemeit.

Hans sejtette, hogy az ellenség csapásra készül, s ebben nem is csalatkozott. A »grocery« tulajdonosok a kereskedés ajtajára »Notice« fölíráttal hirdetést szoktak kiakasztani, mely felsorolja az ott kapható tárgyakat s hogy mi az áruk. Tudni kell továbbá, hogy az ily kereskedések jeget is szállítanak a csapszék számára, mely nélkül az amerikai nem tudja meginni a whiskyjét vagy a sörét. Hans egyszer csak azt tapasztalta, hogy senki sem vesz tőle jeget. De azt is tapasztalta, hogy még az ő rendes vevői is Neumann kisasszonynál vásárolják ezt a cikket.

— Miért nem vesz tőlem jeget? — kérdezte tört angolsággal Peterst, a vendéglőst, mikor ez éppen a grocery előtt ment el.

— Mert magának nincs.

— Hogy-hogy nincs?

— Mit tudom én?

— De ha mondom, hogy van.

— Hát akkor ez mi? — mondá Peters, a hirdetésre bökve.

Hans odapillantott s elkékvült haragiában. Valaki kivakarta a *t* betűt a »Notice«-ból, s maradt »No ice«, ami angolul azt jelenti, hogy »nincs jég«.

Dühtől remegve rohant át a Neumann-kereskedésbe.

— Ez már mégis alávalóság. Miért kapart ki nekem egy betűt a közepéből?

— Mit kapartam én ki önnek a közepéből? — kérdezte Neumann kisasszony anyagi naivsággal.

— Egy betűt, egy *t* betűt kapart ki nekem a közepéből. De *goddam!* Ezt el nem viszi szárazon, meg fogja fizetni az elolvadt jeget. *Goddam, goddam!*

Elhagyta rendes flegmája s ordított, mint egy őrült. De Neumann kisasszony is úgy ordított, hogy a közönség összeszaladt.

— Segítség! a dutchman megbolondult! Azt mondja, hogy kikapartam neki valamit a közepéből, pedig semmit sem kapartam ki. Mit is kapartam volna ki? Ó istenem, amily elhagyatott, szegény leány vagyok, még megöl, meggyilkol.

Az amerikaiak nem értették ugyan, hogy miről van szó, de mivel asszonyi könyveknek nem tudnak ellenállni, megfogták Hansot a gallériájánál fogva, s úgy kiröpítették, hogy visszaesett a saját kereskedésébe.

Egy hét múlva hatalmas czégtábla függött az ajtaja fölött. Egy majmot ábrázolt, mely szakasztott oly kötényt és vállszalagot hordott, mint Neumann kisasszony. Alatta pedig ez állt: »Grocery a majomhoz.«

A lakosok nevettek, az iskolás gyerekek pedig így köszöngettek föl a czégtáblára: »O, that's miss Neumann! Good evening, miss Neumann!

Laura kisasszony ezt nem tudta elviselni. Másnap reggel beállított Hanshoz.

— Hallja csak dutchman, tudom, hogy engem ért a majom alatt. Jöjjön a bíróhoz, majd meghallja, hogy mit mond.

— Azt fogja mondani, hogy azt festetek a czégtáblámra, ami nekem tetszik. Aztán honnan tudja, hogy ez a majom önt ábrázolja?

— A szívem sugja. Jöjjön a bíróhoz, különben a sherif meglánczolva fogja odavonszoltatni.

— Megyek is — mondá Hans ur, diadaltól sugárzó arczczal.

Bezárta ki-ki a kereskedését, s elmentek, utközben folytonosan veszekedve.

A jó öreg francia bíró volt az egyetlen a városban, aki az ő viszályukról semmit nem tudott. Nyugodtan kotyvasztotta a szirupjait, s nem törődött a világgal. Rendes udvarias modorával, jóságosan fogadta őket.

— Mutassátok a nyelveteket gyermekeim, majd mindjárt rendelek valamit.

Egyszerre mind a ketten hadonászni kezdtek, annak jeléül, hogy nem orvosságra van szükségük.

— Hát mire?

Mind a ketten egyszerre beszéltek; Hans minden szavára tíz szó jutott az ellenfele részéről. Végre a nagy patáliában a leánynak az a gondolata támadt, hogy a szívére mutat, annak jeléül, hogy azt verte át Hans hét éves tőrrel.

— Értem már — mondá a doktor.

Erre felütött egy menykő nagy könyvet, s írni kezdett. Megkérdezte Hansot, hogy hány éves? »Harminczhat.« Megkérdezte a leányt is — de ő már nem emlékezett oly pontosan. »Ugy huszonöt körül.« — »All right. Hogy hívják?« — »Hans — Laura.« — »All right. Foglalkozásuk?« — »Fűszerezés.« — All right. — Azután következett még egy kérdés, melyet csekély angol tudományuknál fogva nem értettek meg, de azért csak ráfeleltek: »Yes.« A bíró helybenhagyólag intett s az ügy el volt intézve.

Azután fölkelt s Laurát (nagy csodálkozására) megölelte, megcsókolta. Ezt a leány nagyon jó jelnek vette s rózsás reményekkel tért haza.

— Majd megmutatom én önnek — mondá utközben Hansnak.

— Meg ám a kutyának — mondá Hans nyugodtan.

Másnap reggel a sherif ott őgyelgett a grocery előtt. A két ellenség az ajtóban állt s egymást boszantotta. Hans a pipáját tömte, Laura pedig azt a dalt trillázta, melyben a »dutchman« annyiszor előfordul.

— No nem akarnak a bíróhoz menni? — kérdezte Mr. Levis.

— Már voltunk.

— S mit mondott?

— Drága sherif ur, édes-aranyos Levis ur — hízelt neki Laura — menjen hozzám és tudja meg... meg egy pár uj cipőre is szükségem volna... s szóljon mellettem egy jó szót. Hisz láthatja, hogy mily elhagyatott szegény leány vagyok.

A sherif el is ment s negyedóra múlva visszatért nagy tömeg kíséretében.

— Minden rendben van, de mennyire! — mondá a sherif.

— Mit végzett a bíró?

— Mit végzett volna? Semmi rosszat nem végzett. Összeadta önöket.

— Összeadott??!!

— Miért ne adta volna össze? Hát nem szoktak házasodni a világon?

A menykőcsapástól sem rémültek volna jobban még, mint ettől. Hans nagyra tátotta a száját, kimeresztette a szemét s bambán bámult Neumann kisasszonyra. És Neumann kisasszony nagyra nyitott szájával, tágra meredt szemekkel bambán bámult Hans urra. Azután egyszerre kezdtek pattogni:

— Hogy ő legyen a feleségem?

— Hogy ő legyen a férjem? Segítség, segítség! Azonnal elvállak! Soha!

— Soha!

— Inkább meghalok.

— Lelkeim — mondá a sherif nyugodtan — itt már semmi jajgatás nem segít. A bíró összeadja ugyan a párokat, de el nem választja. Aztán minek kiabálnak?

Talán san-francziskói milliomosok, hogy válópört indit-hassanak? Tudják-e, mibe kerül ez? Kár volna. Szép gyerekcipőket varrok s olcsón adom. God bye!

Ott hagyta őket. A kaczagó közönség nemkülönben. Az új házasságok magukra maradtak.

— Ez a franczia azért csapott be bennünket, mert németek vagyunk — mondá Laura.

— Alighanem — mondá Hans.

— De el fogunk válni.

— Én teszem meg az első lépést, mert kikaparta nekem a t-t.

— De majd én, mert csapdát állított ellenem.

— Maga nekem ugyan nem kell.

— Maga talán kell?

Szétváltak s bezárták a boltjukat. Megvonultak a szobájukban s gondolatokba mélyedtek. Beállt az éjszaka, a nyugasztaló. Lefeküdtek, de álmom nem jött a szemükre. Hans azt gondolta: »Amoda át alszik a feleségem.« Laura meg ezt: »Amoda át alszik a férjem.« És sajátos érzelmek kezdtek bizseregni a szívükben, gyűlölet és harag, de föleresztve az összetartás érzetével. Azután meg Hans ur az ajtó fölött lógó majomra gondolt. Csak ott nem hagyhatja, mikor a felesége karikaturája. Még se volt szép ezt a majmot odafestetni. De ez a Neumann kisasszony! Hogyne gyűlölte volna, mikor miatta olvadt el a jége. Viszont ő fogta meg a csapdával. S itt eszébe jutottak azok a gyönyörű formák, melyeket a holdvilágnál látott. »Meg kell adni, hogy derék egy darab leány, de ki nem állhat s én sem szenvedhetem. Fatális egy helyzet. Herr Gott, össze vagyunk adva. S kivel? Neumann kisasszonnyal. Az elválás pedig annyi pénzbe kerül, hogy az egész grocery nem futná ki.

— Ennek a dutchmannek vagyok a felesége — gondolta magában Neumann kisasszony. — Már nem is vagyok kisasszony... akar... akarom mondani: már férjhez mentem. S kihez? Ehhez a Kasche Hanshoz, aki vasban fogott meg. Az semmi, hogy azután a karjaiban hozott haza. Milyen erős ember, mily könnyen emelt a levegőbe... de micsoda zaj ez?

Zajról ugyan szó sem volt, de Neumann kisasszony nagyon félt, mit azelőtt sohasem cselekedett.

— Ha most merészelné...

Azután némi csalódással mondá:

— Csak nem fog oly vakmerő lenni?

A félelme nőttön nőtt.

— Már ez így van a magánosan álló nőkkel — fűzte tovább a gondolatait. — Nagyobb biztonságban lennék, ha férfi volna itt. Hallottam, hogy mennyi gyilkosság történik a környéken. (Sohasem hallott ilyesmiről.) Még megérem, hogy engem itt meggyilkolnak. Ez a Hans elzárta minden utamat. De majd gondolkodni fogok az elválásról.

Tényleg nagyon elhagyatottnak érezte magát, ahogy széles amerikai ágyán forgolódott. Hirtelen fölugrott, mert most már csakugyan volt oka a félelemre. Az éjszaka csöndjében világosan kivehette a kalapács-ütéseket.

— Jesszus, hozzám akarnak betörni.

Kiugrott az ágyból, odarohant az ablakhoz, de amit onnan látott, egyszerre megnyugtatta. A holdvilágnál egy létrát látott átellenben, rajta Hans ur kerek, fehér formáival. A czégtáblát tartó szögeket huzgálta ki a falból.

Neumann kisasszony kinyitotta az ablakot.

— Szép tőle, hogy leveszi a majmot — gondola magában s érezte, hogy ellágyul a szíve.

Hans egymásután huzgálta ki a szögeket. A bádog nagy zörejjel esett a földre. Azután lement, a bádogot erős kezével összecsavarta s a létrával együtt távozni készült.

Laura a szemeivel követte. Az éj oly enyhe, oly csöndes volt.

— Hans ur! — szólt át suttogva.

— Hát maga nem alszik? — felelt Hans ur szintén suttogva.

— Nem! Jó estét.

— Jó estét kisasszony.

— Mit művel?

— A majmot vettem le.

— Köszönöm, Hans ur.

Csönd.

— Hans ur — suttogá ismét a leány.

— Mi tetszik, Laura kisasszony?

— Meg kellene beszélnünk az elválást.

— Az igaz, Laura kisasszony.

— Talán holnap?

— Holnap.

Ujra csönd. A hold mélán ragyog.

— Hans ur!

— Laura kisasszony!

— Látja, azt szeretném, ha a válás lehető hamar meglehne.

A kisasszony szavai nagyon bánatosan hangzottak.

— En is, Laura kisasszony.

Hans hangja szomorú volt.

— Hogy az ember ne halogassa...

— Csak nem halogatni. Ez lenne a legjobb.

— Mennél hamarabb beszéljünk meg, annál jobb.

— Annál jobb, Laura kisasszony.

— Talán mindjárt megbeszélhetnők...

— Ha megengedi, Laura kisasszony.

— Talán átjöhetne akkor hozzám...

— Csak átöltözködöm.

— Hagyja csak ezt a czeremóniát...

Az alsó ajtó megnyílt, Hans ur eltűnt a sötétben s nemsokára Laura lakásán volt. Szinte megcsapta a tiszta, bizalmas, szüzs lakás levegője.

— Szolgálatjára állok kisasszony — mondá Hans ellágyulva.

— Lássa Hans, szeretném megbeszélni az elválást... de nem fognak belátni az utcáról?

— Hiszen sötét van az ablakban.

— Csakugyan... — mondá a leány.

Azután megkezdtek beszélni a válópört, ami azonban már nem tartozik a mi elbeszélésünkhöz.

Struck Oil Citybe ismét visszatért a béke.

Történet.

Egy kis verandán, egy nagy társaságban

Találkozott egy ifju és egy asszony.

Kérdi az asszony: haragszik-e, Pista?

Felelt az ifju: oh dehogy haragszom...

Szólott az asszony: van már egy fiam

Ha látná, milyen kedves kis kölyök. —

Szólott az ifju: holnap utazom

S talán már többé vissza sem jövök.

Aztán mulattak és meguzsonnázlak,

Megcsodálták a kis kert rózsafáit,

— S amikor este otthonukba tértek

Sirt mindakettő, csöndesen, sokáig...

Farkas Imre.

A Hét szakácskönyve.

Tojás. Leves.

Kedves Emma, én, mint maguk pesti asszonyok mondanák: rémsok receptet tudnék, de nem vagyok boldog, hogy elmondjam, mert magának csak arra volnának jók, hogy kifigurázzon velük, én pedig öreg kezdek lenni és érzékeny. Hanem tudja, mit esznek a kínaiak sajt helyett? Tojást, még pedig kácsatojást, ami a legzsírosabb s legértelmesebb tojás, lévén a kácsa — ö. m. a. f. — husevő állat. Azonban a tojást nem nyersen eszik, hanem mindenekelőtt keményre főzik, aztán meglötyögtetik, keményre főtt-e; ha lötyög, rossz volt s eldobják, ha nem lötyög, jó és használják. Még pedig úgy, hogy oltott mészben félesztendőre elássák a földbe. Hogy ott mi történik azzal a szegény tojással, azt fesse ki a maga fantáziája, de mire kiássák, a fehére fényesre feketedett, a sárgája pedig folyékony, s az egésznek valami kitűnő, állítólag a camembertre emlékeztető íze van — aminthogy általában a kínai konyháról költött mesék izetlen ostobaságok, ellenben a kínai konyha roppant raffinált és izletes, mint az nem is lehet másképp ily művelt és pallérozott izlésű népnél. A maga figyelmét különben bizonyára nem kerüli el, hogy ez a kínai sajt némi — talán keleti származása révén való — rokonságban van a zsidó konyhából ismeretes *sólet-tojással*. Ha nem ismerné, megírom, hogy ezt cserépfazékba rakják, nyersen, jó vastag sorhamura, aztán rétegszámra tojás, hamu, tojás, hamu, míg az edény megtelik. Felöntik hideg vízzel, míg az egész átnedvesedik, de felül víz nem marad. Befödik s beteszik este a jó meleg sütőbe s ott hagyják, *lassu és gyér* tüzelésnél délig. (Erősebb tüzelésnél vagy egy órára kiveszik a sütőből.) Megvan.

Most pedig, isten neki, ideírom az *Ignotus-levest* is, amit három esztendeig főztek nekem a New-York pinczéjében, de a barátaimmal nem tudtak bevetetni. Pedig jó: roppant erős husleves, melyben a következő dolgok találhatók: a) kis gombócok, melyek májjal s gombával vagdalt és, hogy együtt maradjon, tojás sárgájával kevert csirkefehéréből készülnek; b) julien, mely áll zöld borsóból (nem cukorborsó), karfiolból, kelkáposztából (egész levelek) és champignongombából, melyek mind külön pároltatnak vízben — borsó meg gomba esetleg a levesben; c) borsó-tészta (hig palacsinta-tészta, reszelőn át forró zsirba eresztve). A levesbe egy tojás sárgáját belehabarni, s az asztalon még egy kávéskanálnyi parmezán is elkel benne. Megjegyzendő, hogy a leves matériájában porénak vagy vereshagymának találatni nem szabad, tyuk és marhahusnak ellenben igen.

Mit szól ehhez? Kezét csókolja

Ignotus.

NB. Azt mondom hozzá, hogy olyan, mint a *Ringsstrassenstilus*: *alles, was gut und theuer*. De megbocsátok magának, mert maga az egyetlen, ki megemlékezett arról a kérésről, hogy lehetőleg tessen megírni az ételek nemzetiségét és származását is.

Kedves Barátom!

Megpróbáltam konyhareceptet írni; de semmi jóízű dolog nem sült ki belőle. Asszonyok jobban értenek ehhez. Hiszen a mi ételeink készítésénél éppen a százíz határoz, amit definiálni nem lehet.

Baráti üdvözléssel maradok

Svábhegy, július 17. 1901.

igaz hived

Dr. Jókai Mór.

Fatányéros.

Most érkezem haza s most olvasom Emma asszony zseniális ötletét, jó, kipróbált, ugyyszólván: a tűzpróbát kiállott, minden kétséget, balsikert vagy utólagos karlsbadi utazást kizáró konyhareczipékre való pályázatukat. Én Emma asszonyt eddig is igen derék urnőnek tartottam és szerettem, amióta — sajnos, csak így par distance — szerencsém van hozzá. De hogy ő most már a testiekre is kiterjeszti anyai gondoskodását, ez egyszerűen meghatott és melegen (mert másképp nem tehetem) ölelem érte. (Az Önök lelke rajta, ha Emma asszony — nem asszony. Mert *A Hét* jubileumánál' mindnyájunk álarczát szellőztették, csak ő maradt meg misztikus voltában!) A fenti bevezetés után persze engem roppant prózáinak fognak tartani, mint oly valakit, aki a testi jóllétet mindenek fölé helyezi. Pedig dehogy így van! Dehogy gondolok én magamra, ha ételről, italról van szó. Én pár jó, izletes étel közismertetésében a közjó emelését, az emberiség nemesítését látom és ennek örvelek. Mert bizony az emberi lét subtilis feltételei nemcsak irodalomhoz, költészethez, elvont elmélkedéshez, tényszerű és papíroszhoz vannak kötve, hanem igenis egy kis jó pecsenyéhez, zamatos főzethez is, amelyre jól esik az uraknak egy csepp nemes ital. Ezt annak idején Horatius bátyánk is belátta, midőn azt írta, hogy nem tetszhet és nem élhet soká az olyan vers, amelyet vizivó ember irt... Gladstone apó sem volt ám mindennapi ember. Mégis, vagyis inkább: éppen azért a legünnepelesebb komolysággal szokta volt tárgyalni a táplálkozást s a főzés művészetét. Jól tudom még, hogy pár évvel ezelőtt »Mr. Gladstone on Cookery« cím alatt vezércikk jelent meg a *Times*-ban. Az öregebb Dumas pedig egy »Dictionnaire de cuisine«-t irt. Czitálhatnék ugyan még egy csomó nagy és híres és történeti nevet, oly *férfiak* nevét (az asszonyokról nem is szólva), akik nagy súlyt fektettek a jó ételre s akik, páran közülök, maguk is foglalkoztak néha főzéssel, de erre az egykét névre szorítkozom, mert »in der Beschränkung zeigt sich der Meister!« A mondó vagyok, hogy ha már ennünk kell, miért ne együnk jól? Mert amint igaz az, hogy a jóllakott embernek jobb kedve, jobb szíve van, mint az éhesnek, úgy én azt állítom, hogy a jó koszt jó embereket nevel, a rossz koszt gyilkosokat tenyészt! Én legalább nem hiszem, hogy olyan valaki induljon »auf Raub- u. Mordzüge«, akit jól tart a felesége. Hja! jól tudta az a nagy német ujság, mit csinál, midőn pályázati kérdésében: »Mi által lehet a férjet leginkább boldogítani, legjobban a házhoz kötni?« az első díjat a kétszáz beérkezett válasz közül a »Tartsd jól a bestiát« szülő feleletnek ítélte oda. Ez persze kissé brutális kifejezési mód, de minden nagy igazság, minden nagy szabadság, minden nagy haladás az! Azonban még a legvadabb férj meg- és kielégítésére sem szükséges a különleges csemege, a medvetalp, a viziló nyelve, struczvelő, hódfark, majomfő, rántott böregér, piritott sáska, sült fecskéfécszek vagy töltött marmota az »ur« asztalán, hanem csak a valóban izletes és valóban tápláló étel. Ha *A Hét* olvasó hölgyei ilyennek készítményét közlik a világgal: a közjó emelésére a magyar emberiség érdekében fáradoz-

nák. A jó étel jó, ötletes, szellemes, nagy embereket nevel nagy tettekre képesekké teszi őket.

Szenen sült vagy *fatányéros*. Erdélyi étel. Kolozsvárt egy nyári kiránduláshelyen ismertem meg. Aztán megpróbáltam, végre »tökéletesítettem«. Marha bélpecsenyéből (vagy egyéb puha húsreszből) 2 ujjnyi vastag darabokat vágunk, mint a beefsteakhez. Kicsit potyoljuk, aztán reszelt hagymával gyengén megkenve, sózva s gyengén megborzozva egy égő szén felett elhelyezett kis rostélyon pár perc alatt megsütjük mind a két oldalán. Nemcsak nagyon jó és izletes, de minthogy zsír nélkül készül, a gyengébb gyomor is elbirja. Hagymát, borsot persze el is lehet hagyni. A bádogrostély, mely a szenen sülthez kell, fogantyúval és négy kis lábbal van ellátva. Az első két láb egy centiméterrel hosszabb, mint a hátulso kettő a fogantyú felé. Hosszában pár keskeny, vágott lemez van, melyeknek alsó vége (a fogantyúnál) egy keresztül tett szélesebb vágott lemezbe végződnek, a husból leszűrődő lé számára. Mint a beefsteaket, sokféleképpen lehet »körözni«: burgonyával à la maître d'hôtel, tükörtojással, nyáron kovászos ugorkával stb.

(Kolozsvár.)

Széehyné Lorenz Josephine.

NB. Én már sok fatányérost ettem, de ilyen szellemeset soha. Apropos: azt a rostélyt itt Budapesten készen kapni az edényárusoknál.

Vannak botfüllű emberek, akik nem tudják élvezni a zenét és vannak ignoráns gyomruak, akiknek nincs érzékük a konyhai művészet csodái iránt. Sajnos, magam is a gasztronómia analfabétái közé tartozom és asztalnál jobban érdekel a társaság, mint az étel. Mindent megeszem ugyan, ami jó, de hogy mi az a jó, azt rendszeren másoktól tudom meg, a legtöbb esetben az ételhordó pinczéremtől, aki állandóan jóindulattal gyámsága alatt tart. Én tehát nem szólhatok hozzá »A Hét« szakácskönyvének a kérdéséhez.

Herczeg Ferencz.

NB. Asszonyok, ne higgyünk Herczeg Ferencznek — ez csak az ő borzasztó udvariassága. Akinek mindenben van ízlése — és milyen ízlése! — lehetetlen, hogy annak ételben is ne legyen. Csak attól fél, hogy el találja nyerni előlünk a Zsolnayt, azért tett ilyen tudatlanságot.

Hus, hal, bor.

Egyetlen mivelt ország sincs a világon, ahol olyan drága lenne a hus, a hal és a bor, mint nálunk.

Egyetlen nemzet sincs a világon, mely váltakozatosabb és jobb ételeket ismerne s élvezne, mint a magyar.

A tudásnak vannak határai, melyeken túl az emberi elme soha nem hatol. Egyik határa az: meglátni és fölismerni, minő változáson megy keresztül egy jó étel, míg az egy jó gondolattá, egy jó ebéd jó költeménynyé alakul át.

De bizonyos, hogy a gondolat nem egyéb, mint a gyomron, szíven és agyon keresztül átalakult étel.

A magyar csak addig tud fenségesen gondolkodni, míg jó nemzeti ételeihez hű marad.

Aki a húst, a halat és a bort drágává teszi: árulást követ el a magyar elme ereje ellen is.

A jó magyar gazdaasszony jó ételekkel jobban meg tudja védelmezni a nemzetet, mint törvénnyel az országgyűlés s fegyverrel a katona.

Eötvös Károly.

NB. Ez gyönyörűen van mondva — de hogy védelmezze meg a gazdaasszony a nemzetet, ha Eötvös Károly eltitkolja a recepteket, amiknek ő, aki mindent tud, bizonyára szintén bővében van?

Étlapom.

BABLEVES

LEVESHUS GARNIROZVA, RIZSZSEL, MEG KÖLOMPÉR-FÁNKKAL

MALACZPAPRIKÁS

SEMMI TÉSZTA

NÉHA EGY KIS VAD

HAL PEDIG SOHASEM

Egyszóval parasztos ebéd; eszem össze-vissza mindent, ami jó. És pezsgőt, pezsgőt... sok pezsgőt.

Küry Klára.

A pörköltről.

Azért eszünk, hogy szerethessünk, — én még mindig ennél az axiómámnál tartok. Azonban már kezdem megérteni az ellenkező alapigazságot is és úgy rémlik nekem, hogy lehet az evést úgy is felfogni, mint önczél. Enni érzéssel, érzékileg, fantáziával, szenvedélyes szerelemmel. Nagy kiábrándulások előtt és azok után, én is kerültem már ilyen állapotba, kedves Emma, szeretett gyóntató anyám. De folytassuk-e a gyónást? Ismert, hírhedt, közös bűnököt miért vállaljak magamra? Ön tudja a legjobban, hogy a férfiaknak nemcsak szívét, de még a gyomrát is az asszony regulázza. A paraszt ugyan azt mondja, hogy megfordítva. De a paraszt nem ért, csak a durva munkához.

Szakítsunk a bölcsellettől és siessünk a pörköltökhöz. Ez a mi főételünk, akik e nemzeti államban élünk, akár mint a hős Árpád, akár mint a parittyás Dávid ivadéki. Jó, erős, paprikás pörkölt — for ever! Az összes pártok ebben a hitben egyesülnek. Ebben nincs vélemény, ízlés és érdekkülönbség. A pörköltben hisz Bánffy is, Hock is, és én nagyon félek, hogy Apponyiból nem lett még több, mint a mi, csak azért történt, mert nem hitt elég erősen és őszintén a pörköltben, az igaziban. Ime, Andrássy Gyula csak elökelően volt nevelve és épp most hallom az egykori szakácsától — aki most chef a margit-szigeti vendéglőben — hogy a gróf minden étel között legtöbbször becsülte a pörköltet.

Nemzeti karakterünknek, éghajlati viszonyainknak, legjobban te felelsz meg, pörkölt. De valóban légy is megpörköltve, ne legyél hóka, sápadt, világos. Égő barnának kell lenned és ne legyen alattad a lé rövid, de hosszú sé, hig se. És ha szontos bornyuhusból készülsz, leved erősítésére szolgáljon egy kevés, igen apróra vágott, ugyszólván faszírozott marhahus, ha lehet kemény és színes felsál.

Az én receptem, a régi, az egyetlen, eléggé nem ajánlható receptem. Le is teszem utána a kanalat édes Emma, bár volna még temérdek mondani valóm. De félek attól, hogy már is gyanuba kevertem magamat. A Katuska férfi el van veszve az önök szemében. És engem a legcsunjabban szakácsné még mindig jobban érdekel, mint a legfinomabb falat.

Bródy Sándor.

NB. Sándor, a maga főztje olyan, mint az írása; szertelen genialis és mély igazság van benne. Tudniillik: a pörköltje kitűnő, kipróbáltam. Magának itélném máris a Zsolnayt s a Páris almáját és mindent — de, lássa, maga *hors concours* áll; mért a juryben ki legyen, ha maga nem?

Bableves, csirkepróba, laboda stb.

Bableves. Ha hig: kevés volt a rántás; 2 főzőkanálnyi liszt kell; kis zsírral főzni és: zsemlyeszínű legyen minden rántás.

Csirkepróba. Egyik lábát 5—10 perczig főzni s aztán »hámozni« — ha puha: akkor lehet sütni a csirkét; ha nem puha: főzni kell, 10 órától kezdve, levesnek, marhacsonttal; az aprólékot a levesben hagyni, szárnyát, fejét, nyakát, lábát, zuzáját, máját.

Laboda (paraj, spenót). Tisztítva, mosva, vízben főzni; aztán, ha puha, leszűrni; szítán áttörni (passzírozni), kis rántásba sodorni, mely 2 főzőkanál liszt s ennek megfelelő zsírból áll; egy csöpp

fekete borsót hozzátenni, 1—2 tojást belehabarni, ha van husleves, akkor víz helyett azzal feleereszteni. *Vajjal* is kitűnő!

Más. A labodát tisztítani, leforrázni, sós főtt vízben jó puhára főzni, a paraj sűrű legyen; azután leszűrni, jól kimosni, kifacsarni, áttörni (passzírozni); vajjal hideg rántást készíteni, *de semmit piritani!* a labodát beletenni, de ne sokáig legyen a rántásban, mert elveszti szép zöld színét; hus levessel feleereszteni. Aki foghagymás ízét szereti: tegyen kis zsákcokkában kevés foghagymát belé, melyet aztán kidob.

Kel-főzelék. Sós főtt vízben főzni, első levét leereszteni; vajjal híg rántást, *de barnára* piritani; egy kis fő vereshagymát finomra összevágni, a rántásba beledobni és a kelt rögtön beletenni, nehogy a hagyma megpiruljon; és huslevessel feleereszteni.

Tök. Ugy kell főzni, mint a pörköltet. Pecsényezsirokat külön el kell tenni a főzelékek számára, amazokban van a hus ereje, íze.

Sárgarépa vagy kelrépa. Tisztítani, vágni; kis zsírral főzni, kis sóval; kávékanálnyi lisztet belehabarni, és 4—5 drb kocka cukrot; de csak ha a répa már megfőtt.

Sárgarépa vajjal. Finomra metélni, nyersen lisztbe hengergetni; *ne* piritani; egy kaszerolba vaját *egészben* tenni, hogy el ne olvadjon; a cukrot *külön* piritani.

Császármorzsa. 2 egész tojás; 1 jó teli evőkanállal lisztet habarni kis tejjel, kis sóval (a lemezt vajjal v. zsírral kikenni); híg legyen mint a palacsinta; és a süttő csőben megsütni, fordítani, hogy mind a két oldalán piritva legyen; ez *egy* embernek való adag.

Csokoládé torta. $\frac{1}{2}$ font cukor; $\frac{1}{2}$ font dió, törve; 10 deka vagy 11 deka vaj; 8 tojás sárgája; 8 tojás fehérje kemény habbá verve; 3 tábla csokoládé; 1 kis kanál zsemlyemorzsa; $\frac{1}{2}$ citromnak a leve; két lepénybe sütvé; ezt a két lepényt barack-iz vagy más izzal elválasztva egymásra tenni; tetejére 4 tábla csokoládét folyóan önteni; kis vajjal, ettől fényes lesz. Lehet kávéval, vagy citrom-cukorlével is csinálni.

(Budapest.)

Drencsik Julia.

NB. Figyelemreméltó, nagy gyakorlatra valló megjegyzések, de pecsenyészir csak vastag főzeléknek való, a gyengét megrontja.

Sajt-szuflé.

Amelyik háziasszony izletes és kelendő s könnyen előállítható levesutáni tésztát akar adni asztalra, készítse el a következőt: Egy tojásnyi friss írós vaját dörzsöljön jól össze hat tojás sárgájával, kevés sóval és ezalatt tegyen tejbe megáztatni hat friss kiilt karikára vágva, hogy ha kevesett ázott a tejben, passzírozza át szitán, amennyi csak áttörhetik a tojás-sárga közé, tegyen ehhez a masszához hat kanál reszelt grojer vagy ementáli sajtot és a hat tojás keményre vert habját. Mindezeket lassanként összekegyítve és kavárva, egy vajjal jól kikent, vastagon kiperézelt csinos formába önti és egy nagyobb edényben melegített vízbe lefedve kigőzöli — két vagy három órán át — amilyen nagyságban a suflé készítve lesz. Mert lehet két személyre három tojásból is, természetesen mindenképpen félannyit kell venni és másfél órán át főzni. Tálalás előtt lehet tálra borítva a sütőben kissé pirulni hagyni és frissen olvasztott írós vaját adni mellé. Az urak különösen szeretik, mert pikáns s jól lehet utána borozni. Kevesen ismerik, milyen könnyű és egészséges tészta. Szívesen közli:

(Maros-Ludas)

Dr. Bignio Béláné.

NB. Érdekes, pikáns és izletes, csak egy kicsit *geil*, mint általában a tojásnak és sajtnak találkozása, pl. a francia sajtos omelette s az olasz parmezános ökörszem. Mellesleg: ehhez a sajt-szufléhoz is nem jobb volna ementáli vagy gruyère helyett (ez a *grójer* igazi neve) parmezán, vagy, ahol boldog vidékieknél akad, sárga és kőkemény magyar birkasajt?

PS. Ki tudja a *geil* szónak jó magyar megfelelőjét?

Savanyított uborka.

Kedves Emma!

Mert hát határozottan kedves, ép úgy máskor erkölcsös frivolságában — mely nagyon különbözik a manapság divó frivolságtól — mint mostani naivságában, melylyel feltételezi, hogy egy háziasszony elárulja legföltettebb kincsét, a főztjének receptjét.

No bizony, inkább elárulná bármely kalandját, mint feltett titkát: konyhatudományát.

Ha egy mai asszonytól azt kérdeznők, ki az udvarlója? sans gêne elárulja, sőt dicsekszik vele; de ha azt kérdezik: »hogy csinálja ezt a remek tortát?« arra vagy azt feleli, hogy »csak úgy közönségesen,« vagy legjobb esetben hamis receptet ad.

Ha még úgy el tudta rejteni kedves Emma. »Emmus« voltát, evvel a naivitásával elárulta magát.

De seba, én megmutatom, hogy egy asszony tud önmegtagadó is lenni, és azt is, hogy átlát a szitán, és im pályázatra küldöm legjobb receptemet:

Végy 10—20 gyenge, jól megmosott ugorkát, vágd le virágos és száros hegyét, hasogasd meg hosszában, rakd be egy szilkebe, rakj közé szőlőlevelet, kaprot, tölts reá sziníg langyos, sós vizet, tégy belé egy darab piritott kenyeret, és tedd három-négy napig meleg, napos helyre.

Azt hiszem, kedvesem, ez az a recept, a melyet maguk pályázat után keresnek; és most csak arra kérem, hogy a nagy Zsolnayt jól csomagolják be, mert biztosan számítok reá.

Addig is öleli:

(Nagy-Szalonta)

Kornstein Dóra.

NB. Viszont öleli, szivből, Emma, noha érti a célzást az uborkaszéznre.

Berzsenyi szalmaözvegysége.

(Történik: Melanie zugligeti nyaralójában. Esti kilencz óra. A nyaraló előtt fiáker áll meg s a kocsiból Berzsenyi báró száll ki. Csaknem ugyanabban a pillanatban a nyaraló hátulós kis ajtajában egy sétatálcza, egy szürke kalap és egy vakítóan fehér mellény jelenik meg. Ezek a jelenségek a hozzájuk tartozó mozgó valamivel együtt gyorsan eltűnnek az esti sötétségben. Egy perczzel később.)

MELANIE: Mily kellemes meglepetés!

BERZSENYI: Tartok tőle, gyermekem, hogy nem fogsz örülni látogatásomnak. Egy boszantó 'história hozott ki s ez alighanem igen kellemetlenül fog érinteni.

MELANIE: Ugyan?

BERZSENYI: Azt hiszem, készségesen elismered, hogy szívesen egyeztem bele, mikor arról volt szó, hogy a jövő hónapot Ostendeban fogod tölteni. Nos, Ostenderől az idén le kell mondanod.

MELANIE: Ah!

BERZSENYI: A tengert nem vonom vissza, de más helyet fogsz választani. A terv az én házamban teljesen megváltozott s Franzensbad helyett a báróné Ostendeba ment a leányokkal.

MELANIE: Ah!

BERZSENYI: Be fogod látni, hogy a budapesti ismerősök igen helytelenül értelmeznék, ha a tengerparton folyton szembe jönnél a bárónéval. Végre is az ember nem affisirozhatja a barátnőjét, ha a családja is jelen van...

MELANIE: Ó, annyira belátom...

BERZSENYI: Aztán ez mindenesetre ildómtalanság volna a bárónéval szemben. Ő áldott jó lélek és tekintettel huzamos gyöngékedésére, szemet huny nekem, de ez már nem volna tőlem *fair*, nem igaz?

MELANIE: Természetes...

BERZSENYI: Nem mintha a bárónénak kifo'zása volna éppen te ellened. Ellenkezőleg, úgy hiszem, ő alattomban helyesli az én izlésemet és nagy megelégedésére szolgál a te diszkrét viseleted, mely a legcsekélyebb botrányt is lehetetlenné teszi.

MELANIE (szerényen): Mindig iparkodtam...

BERZSENYI: A báróné ezt méltányolja s ha bizalmasan cseveg velem, nem kerüli ki nevednek fellemlítését. A multkor például egyszerre csak azt mondja nekem: »Ott láttam a Stefánia-uton a hogy is hívják Melaniet is«... és megdicsérte a toilette-edet.

MELANIE (elpirulva örömeiben): Hogyan, a báróné, a ki nek olyan mesés izlése van, kegyes volt?...

BERZSENYI: Különb, mondhatnám, egész családomnak elnézését s hogy ne mondjam becsülését bírod. A leányaim persze tiszteletből nem árulhatják el előttem, hogy ők is tudják a te létezésedet, de néha ártatlanul is módját ejtik dicséretöket kifejezni. Most egy pár hete például, amikor a szinkörben megjelentünk s véletlenül, mert nem tehetsz róla, te is ott voltál egy páholyban, a kisebbik leányom folyton téged látcsövezett s úgy mondta a másíknak, hogy nekem hallanom kellessen: »Te, Blanka, annak a hölgynek olyan intelligens arcza van, hogy első tekintetre megnyeri az embert. Nagyon szeretném ismerni, mert nagyon jószívű hölgy lehet.« Amire persze nagyot nevettem magamban s azt gondoltam, hogy: »Ezek a betyárok azt hiszik, hogy én olyan számár vagyok, hogy nem tudom, hogy ők milyen nagy betyárok!«

MELANIE (boldogan): A baronesz bizonyosan észre vette a tekintetemen, hogy milyen elragadónak találom bájos, szellemtől sugárzó lényét, kedves frissességét...

BERZSENYI: Pláne, ha hallaná, hogyan beszélsz róla, egészen beléd szeretne, a kis hiu gyermek! Szóval, meg fogod érteni...

MELANIE: Ó, vigasztalhatatlan volnék, ha a bárónét véletlenül abba a kellemetlen helyzetbe hoznám, hogy észre kellessen vennie s azért a világért se beszéljünk többet Ostenderől...

BERZSENYI: Végre Scheveningen se kutya, és ha, nem bánom, mondjuk, máshova kívánczol; az már aztán nekem mindegy.

MELANIE (aggódva): Mindenesetre úgy válaszszuk meg a helyet, hogy a bárónét bármely kellemetlen véletlentől megóvhassuk.

BERZSENYI: Örülök, hogy nem csalódtam gyöngéd érzésedben. Bizonyos voltam különben, hogy tapintatodra számíthatok. Azért előre gondoskodtam, hogy egy kis *cadeau*val kárpótoljalak. (Egy selyempapírba göngyölt, kis csomagot vesz ki a zsebéből.) Nesze, és nézd meg csak jól.

MELANIE (kibontja a csomagot. Elragadtatással): Egy gyönyörű miniature-imakönyv!... Ó, milyen kedves ez!... Milyen jól esik!... (Megcsókolja az imakönyvet.)

BERZSENYI: Nézd meg jól, mert nem hinnéd, milyen drága volt.

MELANIE: Látom, hisz ez egy remekmű, egy csodálatos szép kis dolog...

BERZSENYI: No, azért sohase hittem volna, hogy egy haszontalan imakönyv kétszáz forintba kerülhessen.

MELANIE: Semmiség ilyen művészi dologért! És igazán nem tudom, minek örüljek jobban: annak, hogy olyan imakönyvem van, mint talán senkinek a világon, vagy annak, amit ez az ajándék oly finoman és oly kedvesen fejez ki, hogy a szegény Melanieban föltételez egy, kis jóérzést, egy kis tisztességes hajlandóságot...

BERZSENYI: Tudod-e, hogy jutott eszembe ez az ajándék? A multkor egyszer az én ekipázsomon mentünk a miniszterrel, mikor láttalak bemenni a barátok templomába. Látod, ez nagyon jól esett nekem. Nem tudom ezt neked elmondani. De képzelj magadnak: ha kellemesebb egy tiszta nőt sajátul tekinteni, mint egy tisztátalant — nem igaz? — jobban esik sajátul tekinteni egy áhitatost, mint egyet, aki csak ficzkádozik, mert mintha annyival többet bírna az ember. Az ember nem élvez egészen egyszerűn, hanem élvez a tisztaságot és a vallást. Nem tudom, érted-e?

MELANIE (szemlesütve hallgat. Észrevenni rajta, hogy megértette a bárót.)

BERZSENYI: De ne mondd azt, hogy smuczián vagyok és hogy takarékoságra használom ki a vallást, hoztam neked a születésnapodra két szép gyöngyöt is. (Kis ékszer-tokot vesz elő a zsebéből.)

MELANIE (gyermetegül): De hisz nem is most lesz a születésem napja!

BERZSENYI: Nem baj, valamikor majd lesz. Egyszer csak születél!... és ez nekem elég.

MELANIE (leküzdve megelégedését): Mégis jobban örültem a másíknak!...

BERZSENYI: Még ma este fél fogod tenni a fülbevalót és imádkozni fogsz előttem.

MELANIE (leküzdve meglepetését): Itt marad?

BERZSENYI: Igen. Nem mondtam, hogy már szalma-özvegy vagyok? A kérdés csak az, hogy tudsz-e valami vacsorát adni?

MELANIE: Igen. Van két palaczk Pommery és Grenóm is.

BERZSENYI: Mintha már vártál volna.

MELANIE: Tudtam, hogy, végre is, egyszer csak el kell jönnie!...

BERZSENYI: Ugy hizelepsz, hogy mindig a kisebbik betyáromra emlékeztetsz... No, küldesd el a kocsit, de ne adjanak többet neki, mint három forintot.

(Átmennek az ebédlőbe, a hol már meg is terítették. Vacsorálnak s megiddogálják a Pommery & Grenot.)

BERZSENYI: Csodálatos, hogy a pezsgő egy idő óta iszonyu álmosító hatással van rám. (Megnézi az óráját.) Még csak tizenegy? Mindegy, miért ne aludnám el tizenegy órakor, ha már tizenegykor elálmosodtam? Hisz ugyis itt maradok. Reggel majd csevegünk, nem igaz? Szervusz. Reggel gyere be és költs fel. Majd csevegünk és fel fogod próbálni a fülbevalót!

Ygrec.

Az anyagot mindenki maga előtt látja, a tartalmat csak az találja meg, akinek van mit hozzátennie, a forma a legtöbbek előtt titok.

Goethe.

INNEN-ONNAN.

Ő Ő felsége a király nevében hozott ítélettel ő felsége a király rövid egymásutánban kétszer lett pervesztessé. A paritás kedvéért egyszer Magyarországon, egyszer Ausztriában. Minálunk illeték ügyben, odaát polgári peres ügyben. Ebben a második perben kimondotta a bíróság, hogy köteles a peres ló árát, kétezernyolczszáz koronát és hatszáz korona perköltséget nyolcz nap és különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni. Ő felsége ugyan nem perel a maga személyében, de amit fizet, a maga privát vagyonából fizeti javainak kezeléséért. A király nem felel. Bírósága igazságot tesz és az igazság legfelsőbb őre az ítéletnek engedelmeskedik. Magyarországon a legnagyobb ur a király és nagysága — mikor így engedelmeskedni látjuk — csak megnövekszik a lelkekben és nyer akkor is, amikor pert veszít. Bizonyos, hogy az ítélet, amit az ő nevében hoztak, igazságos, ám ez igazság különösen értékes, becses és tisztelet parancsoló. Aki a maga dolgának így föléje emeli a törvényt, az nagy példát ad a törvény tiszteletére. Az ő pervesztésében nincs veszteség: ő csak nyert ebben is, nyert a bírósága és minden alattvalója, aki felett nevében ítélkeznek.

* * *

Ő Drága szenzációk. A szenzáció is hasznos dolog, mint minden, ami szükségletet elégít ki. Az újságnak azért van szüksége a szenzációra, mert a közönségnek szüksége van rá és mert a közönségnek nem lehet ezért szemrehányást tenni, nem lehet érte megróni az újságot sem. Még azért se szabad elítélni az újságot, mert esetleg szenzációt tud csinálni olyan dologból is, a mely magában nem volna az: annál kevésbé érheti vád, ha olyan szenzációval szolgál, a mely a maga tanulságaiban nem kellemes és nem örömdetes. A publikum zokon veszi a lapjától, ha elhallgat előtte valami érdekes dolgot, még ha ennek az egyetlen érénye is az érdekessége. És mégis van esemény, érdekes sőt szenzációsan érdekes, aminők a megtudásáról, azt hiszem, szíves készséggel lemondana az ember. Az ugynevezett kínos ügyek ezek, amelyek nem annyira a konkrét tartalmukban szenzációk, mint inkább a vonatkozásaikban, a kihatásukban és az egyéni, felelősség nélkül való értelmezésükben. Ha egy kuriai bíró információkat fogad el olyan ügyekre, a melyekben döntenie kell, ez nemcsak nem bűn, hanem igen helyes és egészséges dolog is, mert a helyes információ elsőrangú segítő eszköze az igazságtévesznek. Ha egy kuriai bíró szegény ember, ez baj, de szintén nem bűn és ha egy szegény ember kölcsönt kér, ebben sincs semmi csodálatos. Ám vannak büntelen vonatkozások, a melyeknek a találkozása kínos bonyodalmakat teremt, súlyossá teszi a helyzetet és hogy a teher nyomása elmúljon — valakinek el kell ejtődni, le kell hullania. De szimptomát csinálni a balesetből nem szabad, annál kevésbé, mennél becsesebb korpusz az, amire a szomorú eset mérge fröccsenhet. Vannak gyöngé emberek, vannak szerencsétlen emberek, ámde nem való, hogy esetük érdekességét önön hitünk és bizalmunk megcsökkenésével fizessük. Ez rossz üzlet: amit kapunk, nem éri meg az árát. Vannak érdekes dolgok, a melyek arra valók — hogy elhalgassuk őket.

* * *

** A bácskai eset. Akármilyen oldalról nézzük az e heti furcsa bácskai esetet, se virtus, se asszonybecsület, se viccz dolgában nincs benne semmi örömdetes. Azt látjuk, hogy egy lányt megsértettek s azt látjuk, hogy az apa — a gazdag bánáti kazár — úgy boszulta meg magát, hogy a rehabilitáló lakodalomra gyűlt bácskai gentryt sonica kidobatta. De bár

újságjaink méltányolni tudják ezt a megoldást, nem látjuk a lány becsületét és nem látjuk a kellő megtorlást. Bizonyos mértékig helye van a jó tromfnak s ha valaki ügyesen tud visszavágni, azaz schlagfertig, mindenesetre ügyes ember. De ha valakit pofonütök s az egy elmés élczzel fog felelni, már senki a pofonütökkel nem fog nevetni. Ha a lány becsülete csak szemernyileg is foltot szenved, az apa nem felelhet egy ügyes tromffal, különösen ha ez az élcz a leány rovására megy. Azaz: szerencsénk van a női becsületnek egy újabb kuriózumához, amelyet, valljuk be, nem épen nagy örömmel fogadunk. Elég ha a férfibecsület darabokra van kimérve s annyi-féle, ahány színnel bekenjük, a női dolgokban már csak maradjunk meg a régi uzus mellett, amely nem ismer részleteket. A világon nagyon sok tárgy van, amely érdemes a humor nedűjére, tessék azokat meglocsolgatni, de a női becsület talán mégse legyen élczlap, amelybe borkorcsolyáinkat elhelyezzük. Ha így volna, akkor viczeversa az élczlappal zsebében Venus vulgivaga Sixtusi Madonna akar lenni.

* * *

† Katonatömés. A sport fejlődésével fejlődött a training mindenhatóságába vetett hit is. Széles körökben elterjedt felfogás, hogy mindenre lehet trainirozni. Training dolga az evezés és az irodalom, a magasugrás és a politika, a dohányzásról és a füllentésről való leszokás, training dolga a barátság, hit és szerelem. Néhány gyalogos kapitány, aki a héten bab és daraevésre trainirozta a bakáit, ugylátszik, szintén ebben a hitben él. A szegény bakák gyomra nem akarta bevenni a hosszú életre trainirozott babkonzervet, s állandóan a moslékba dobta. Ezt megtudták a szigorú tisztek, sorba állították őket, mindeniknek egy konzerves skatulyát nyomtak a markába, s megkezdődött a gyomor-training. Aki birta, evett, aki nem birta, az kiadta, de kurtavasra veretett. S azóta minden dél előtt folyik a nagy evési gyakorlat, s utóvégre is az lesz az eredménye, hogy a baka beveszi az öreg babot. A konzervgyáros mosolyog, a tisztek vigan vezényelnek s a baka szomorúan eszik. Addig muszáj neki, amíg egyszer csak maga is megkivánja. S mivel a nem evőt vasra verik, bizonyára megjutalmazták azt, aki sokat eszik. Még megerjük, hogy medáliát kap, aki a legtöbb bab- és darakonzervet bírja ki. És ez a medália újabb diadala lesz a trainingnek, az emberiség e modern nevelőjének.

* * *

ő Reform. Ha a diákok mind olyan szorgalmasan tanulnának, mint a milyen szorgalmasan értesítenek az iskolák, ezek az iskolai értesítők örömdetesebb eredményekről adnának számot. A nyári irodalom Magyarországon a fürdői prospektusokból és az iskolai értesítőkből telik ki és egyik műfaj se mondható jelentéktelennek. Különösen az iskolai értesítők fejlődnek, testesednek és gazdagodnak. Idáig a bevezető értekezéseken kívül csak a tanulók szellemi erejéről számoltak be, de most egy felsővidéki bányavárosbeli tanintézet a reform útjára lépett és hályet juttat a fizikai kvalitások méltatásának is. Nem hagyja többé kétségben a világot a felől, ki a legmegtermettebb diák Selmezbányán, sőt az apró méretek kedvelőinek azt is elárulja, ki a legkevésbé megtermett. A reform nem érdektelen: de így még nem is befejezett. Beszámolván a diákok testi kvalitásairól, az értesítőnek felvilágosítást kellene nyújtania arról is, mi e kvalitások fejlődésében az iskola érdeme: mennyi a haladás, a mely a mellbőség és a karizmok körméretében az iskolai év elejétől annak bezártáig mutatkozik. Ha ez is megfigyelés és osztályozás alá kerül, többet ér a reform. A diák, aki a matematikából megbukott, legalább hivatkozhatik rá és vigasztalódhatik vele hogy — mellbőségből jeles osztályzatot vivott ki.

† Az alagut. A Park-klubban egy olyan intézmény léte-
téseért fáradoznak, amely valóban nagy öröme fog válni a
gyalogos demokrata népségnek. Tudvalevő ugyanis, hogy a
Stefánia-uton oly gyorsan vágatnak a fogatokat, hogy a gyalog-
os ember csak élet-halál veszedelmek között juthat az egyik
oldalról a másikra. Az is tudvalevő, hogy ennek folytán a
rendőrség megtiltotta az utca-keresztezéseknél a sebes hajtást.
Ennek pedig kettős rossz következménye lett. Először is a
polgári elem továbbra is ott rekedt a partokon, a kocsizó
urak pedig kénytelenek voltak minden fordulónál egy-egy
rendőri tilalmat átgázolni a vágató fogatjukkal. Már pedig
nincs rosszabb a megsértett jogrend demoralizáló példájánál.
A Park-klubban úgy akarnak segíteni a bajon, hogy mozgalmat
indítanak egy alagut iránt. Az alagutat a város építteté
a Stefánia ut alatt. A gyalogos, aki ugyanis benne van már a
gyaloglásban, könnyen mászhatik le-fel egy földalati alagut-
ban, amikor a feje fölött szilaj lovak robognak el. Ellenben a
kocsizó uraktól senki sem kívánhatja komolyan, hogy az át-
járóknál meglassítsák a lovaikat. — Az alagut eszméje nem
új. Sokan azt állítják, hogy minden törvényünk alatt van a
nagy uraknak egy ilyen alagutjuk.

* * *

** Ruha — tőzezből. Németországból jön a hír, hogy
egy bölcs tudós — Allah növesse hosszúra a szakállát —
kitalálta, hogyan lehet a tőzezből ruhát csinálni. A felfedezést
korszakosnak mondják, különösen a női ruha szempontjából;
a tudós szerint a női toillette eddig el nem ért tartósságot
nyer vele. Erről az oldalról végre tényleg ér is valamit a
találmány, s ha hozzátesszük, hogy a felfedezés olcsóvá teszi
a szövetet, félő, hogy hölgyvilágunk hamar fölkapja. Félő —
mert, hiába, a nőkhez mégis sajátos érzelmek fűznek, amelyek
sehogyse férnek össze a tőzezzel. Teszem azt: emlél:be tesszük
el az ideálunk ruhája fodrát, megcsókoljuk a szoknyája szegé-
lyét és így tovább, ami, tekintettel arra, miből készül a tőzeg,
mégis csak furcsa dolognak ígérkezik. Viszont a hölgyvilág
is kényelmetlenül fogja magát érezni, ha Worth helyett Betz
Vilmos lesz a szállítója s a toillettejeinek nem kell parfüm.
Ebből a szempontból nézve persze a német tudós találmánya
nem lesz kapós s a tőzezruha csak tőzeget fog érni

* * *

Tragikomédia.

Egy angol impresszárió társulatot
alakított azokból a burokból, akik fog-
lyul estek és szavukat adták, hogy nem
mennek vissza a harciba.

Polgárok, vitézek! Ide, ide tessék!
Olcsón látható itt a bur hősiesség!
Hős láng, mely naponta három órán át ég, —
Félig szent valóság, félig czéda játék.
Ne tessenek félni, csöppet se veszélyes,
Töltetlen a puskánk, a kardunk sem éles.
Komédiás had, mely szerte-szét csatangol,
Artista itt a bur, szalmabáb az angol.
Tessék, tessék! Még ma itt látható mind ez...
A jó isten tudja, holnap hogy és mint lesz!

A jó isten tudja, holnap hogy és mint lesz!
Aggó sóhajunk száll bur testvéreinkhez,
Vadonban csatázó hősi kollegákhoz...
Mi nekünk kenyérünk, nekik hős halált hoz.
Oh, édes halál az! keserű kenyér ez,
Amikor a színész a darabban érez!
Ott küzdöttünk mi is velük mind halálig,
S hősies küzdelmünk itt játékká válik.
Tessék besétálni, kár a pénzt kimélni.
Azt a néhány fillért bőven is megéri!

Ne tessék kimélni, tessék besétálni!
Az előadásunk mindjárt kezdjük már mi.
Ilyen cifra látványt eddig úgy se látott:
Véres csatásokon bujdosó családok;
Leégett farmokat, búsongó anyákat.
Csak a farm füstött, de való a bánat!
Homéroszi eposzt törpe bábszínházba,
Hősi színjátékot elparódiázva;
Szabadságra vágyót letiporva földig...
Tessék besétálni, mindjárt elkezdődik!

Polgárok, vitézek! Ide, ide tessék!
Csak egy kérésem vón, hogy zokon ne essék:
A vén honvédek ne jöjjenek be, kérem,
Hiszen tetszik tudni... artista-szemérem.
Hisz orczáinkról még a szégyen ki nem égett,
Előttük szégyelnők ezt a mesterséget:
Küzdeni játékból, csatázni mőkából,
Szabadságért küzdő nemzetünkötől távol;
Harczedzett karokkal szalmabábot vágni...
Polgárok, vitézek! Tessék besétálni!

Hegedős.

KÖZGAZDASÁG.

Az »Anker«, élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyar-
országi vezérképviselőség: Budapest, VI., Deák-tér »Anker-udvar«)
1901. június havában benyújtott a társaságnál 915 ajánlat
4,419.777 kor. biztosított összegre és kiállított 834 kötvény
3,801.963 korona összegre. — A befolyt díjak összege 1,318.369 ko-
rona, a kifizetett károké 373.289 korona. — A január-június havi
időszak alatt benyújtott 5591 ajánlat 28,308.149 koronára és kiállít-
tatott 5128 kötvény 25,311.504 kor.-ra. Díjakért bevétel 8,527.345 kor.
Károkért kifizetett 1,722.808 korona. — A halál-eseti biztosítások-
nál A) osztaletkterv szerint a nyereség-osztalet az elmúlt évben az évi
díj 25%-át tette ki. A vegyes- és takarékpénztári biztosításnál B) osz-
taletkterv szerint az összes befizetett díjak 3%-a fizetett ki nyere-
mény-osztalet gyanánt. A társaság vagyon 1900. december 31-én
138 millió korona. Biztosítási állomány 505 millió korona. Eddigi ki-
fizetések összege 232 millió korona.

Kristály ásványvíz. Ezen kitünő és izletes ásványvíz zárt,
ezüstözött óncsővezetéken folyik a forrástól a palackba, sem levegő-
vel vagy szerves testekkel nem érintkezik. Tisztasága felülmúlhatatlan,
minden palack légmentesen van elzárva s több évig eláll, anélkül,
hogy a legcsekélyebb üledék képződne. Mint mindennapi asztali
használatra a legajánlatosabb üdítővíz, a legnagyobb külföldi kiállít-
ásokon a múlt évben 5 aranyéremmel lett kitüntetve. A m. kir. tud.
egyetem vegytani intézete és a bakteriologiai vizsgálat is bizonyít-
ják ezen ásványforrás viz. kiválóan jó minőségét.

HETI POSTA.

A recepte-pályázatra küldött feleleteknek csak egy részét
közöljük e héten; a többi következő számainkban kerül sorra.
Kérjük a receptek beküldőit, hogy a papirosnak csak egyik
oldalára írjanak.

L. E. Gépirással beküldött versei gyöngécské. A Muzsa még
ugy látszik nem csókolta meg Yostját.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára.

Budapest, IV. ker. Bécsi-utca 4. szám.

Tiszta selyem, sima liberty, minden színben mtrje 90 kr. Lyoni
foulard és nyomtatott pongis 65 krtól följj. Tiszta selyem
nyomatott liberty. 1.10 krtól följj. Louisine, popeline-soleil
egész ruhákra minden színben. Louisine-chiné, gaze-chiné és soyeuse-
chiné a legújabb kivitelben bluzok és egész ruhákra. — Minták
vidékre kívánatra pontosan küldetnek.